

ZPRAVODAJ

MINISTERSTVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Září 2003

Ročník XIII

Číslo 9

ČASOPIS SE TISKNE NA RECYKLOVANÉM PAPIRU

OBSAH

Rozhovor měsíce

Fond normálně funguje..... 1

Aktuality

Při sanaci starých zátěží
posílila pozice MŽP 4

Úpravy DPH v rámci reformy
veřejných rozpočtů..... 6

Ministr Ambrozek zahájil
sanaci nebezpečné skládky v Jetřichově.. 7

Inspekce ve spalovně v Lysé nad Labem ... 7

ČR se bude aktivně podílet
na snižování emisí skleníkových plynů....7

Konference

5. ministerská konference regionu EHK
OSN „Životní prostředí pro Evropu“ 8

Evropská unie

EU prostřednictvím fondu ISPA
významně pomohla Praze 12

Informujeme

Johannesburgská koalice
pro obnovitelné zdroje energie..... 13

Aktivní péče o biologickou rozmanitost:
dosáhneme přijatých cílů?..... 14

ČIŽP v roce 2002 20

Konference o přeshraničním
pohybu odpadů 22

Knihy, která pomůžou
při komunikaci s úřady..... 22

Udržitelná spotřeba
– výzva pro 21. století 23

Hospodaření s odpady v Rakousku.....24

Komisařka Walströmová a ministr
Ambrozek se shodují v podpoře
udržitelné dopravy25

Představujeme

Pozemkové spolky navracíjí
přírodu zpět do Evropy..... 26

První rok činnosti
České energetické asociace..... 27

PRE podpořila rekonstrukci
osvětlení mateřské školky 27

Webové adresy IV 28

Ministr Libor Ambrozek a předseda Fondu národního majetku Jan Juchelka se dohodli na převodu kompetencí při sanaci starých zátěží.

K článku na str. 4

Foto J. Plamínková

Fond normálně funguje

Rozhovor Jany Plamínkové s ředitelem Státního fondu
životního prostředí Ing. Andrejem Mudrayem

Ve Zpravodaji 4/2003 hovořil náměstek ministra Ing. Labounek o problémech, které měl na jaře Státní fond životního prostředí. Co je u vás nového? Podařilo se už finanční situaci stabilizovat?

V několika minulých letech byl správcem SFŽP formou rozhodnutí ministra přijímán větší objem podpor, než kolik činily příjmy Fondu. Z tohoto důvodu byly postupně zablokovány finanční rezervy Fondu, které byly k dispozici. Fond totiž funguje tak, že jakmile ministr podepíše rozhodnutí o přidělení finančních prostředků na určitou akci, ekonomové Fondu zablokují pro budoucího příjemce podpory příslušný objem prostředků. To znamená, že peníze jsou účelově blokovány až do doby, kdy dojde k uzavření smlouvy mezi žadatelem a Fondem a jejich následnému uvolňování proti fakturám. Uzavření smlouvy o podpoře závisí na tom, jak rychle nám ten který žadatel dodá potřebné předepsané podklady. Problematickým místem jsou obvykle výběrová řízení, kdy je třeba plnit zákonné lhůty a v případě odvolání některého z účastníků soutěže se tato etapa může protáhnout na řadu měsíců. Fond je povinen celou dobu peníze blokovat, aby bylo zajištěno budoucí finanční krytí. Jedním z opatření, jak se snažíme o neprotahování termínu uzavření smlouvy, je to, že je stanoven termín, do kterého je nutno smlouvu s Fondem uzavřít.

Přesto ale máme zmrazeno poměrně hodně peněz. Obtížný je pro nás především letošní rok, protože kulminuje objem plateb z rozhodnutí minulých let. V této situaci jsme se po dohodě s panem ministrem rozhodli pro dvě zásadní rozhodnutí – šetření na straně výdajů na straně jedné a hledání dodatečných

zdrojů na straně druhé. Čili najednou jsme stáli před problémem, jak Fondu dodat další zdroje, abychom měli z čeho krýt nová rozhodnutí.

A našli jste nové zdroje?

Jeden zdroj se nám opravdu podařil. Je jím jedna z tranží půjčky Spojených států České republiky. Jde o 700 mil. Kč, z nichž 500 mil. Kč jsme získali my. Na Ministerstvu financí jsme dohodli takovou úrokovou míru, která se takřka rovná průměrné úrokové míře, za kterou půjčuje peníze Fond, neboť půjčky jsou součástí podpor, které Fond poskytuje. Dá se tedy konstatovat, že celkový ekonomický dopad bude blízky nule, protože jsme získali půl miliardy, kterou „přepůjčíme“ zase dál. Půjčka je desetiletá a protože i my půjčujeme na deset let, tak stejně, jak se nám budou peníze vracet, budeme moci naši půjčku splácet. Jde tedy o posílení našich finančních prostředků bez vlivu na ekonomiku Fondu, což je pro nás samozřejmě příjemné. To je tedy jeden ze zdrojů.

Ale to vám nemohlo stačit...

Ne. Dalším řešením je proto kontokorentní úvěr, kterým se na řadě svých jednání zabývala finanční komise založená k tomuto účelu. Komise je složená ze zástupců resortu a zástupců Fondu. Ve veřejné obchodní soutěži, která v současnosti běží, chceme vybrat banku, u které uložíme všechna svá depozita. Do této banky budou „natékat“ všechny naše příjmy, tedy úplaty za znečišťování vody, ovzduší atd., jak je definuje zákon o Fondu. My si zase budeme moci kdykoli vybrat peníze potřebné na podpory žadatelům. Jak jsem ale již zmínil, situace není v současnosti ideální: kvůli přemíře přijatých rozhodnutí nejsme našimi příjmy schopni pokrýt svoji výdajovou stránku vzhledem k nově uzavíraným rozhodnutím. Nacházíme se v jakési „dolní úvratí“, takže banka nám bude po jistou dobu více dávat, než do ní bude přitékat. Ale právě proto, že nám bude na jedné straně peníze obhospodařovat, čili budou jí tvořit zisk, a na druhé straně nám bude půjčovat, je to pro nás nejméně nákladné řešení. Kdybychom měli u jedné banky depozita a u druhé si čistě jen půjčovali, tak by to bylo dražší. Když nám bude jedna banka dlouhodobě obhospodařovat příjmy a na druhé straně u ní budeme potřebné prostředky čerpat, tak se bavíme jen o momentálním rozdílu, který ale za 14 dní může být jiný, protože může přijít platba od některého znečišťovatele, a vše se zase vyrovná. Budou to prostě takové spojené nádoby na straně příjmů a výdajů.

Kde jste měli peníze uložené dosud? Vy je nemáte v bance?

Až dosud je máme v několika bankách.

Co bude s celou akcí dál?

Teď musí proběhnout veřejná obchodní soutěž. Na ni jsme si najali firmu. Chceme, aby nám zadání definovala maximálně profesionálně, aby nevznikly žádné pochybnosti, protože jsme povinni dodržet zákonná ustanovení zákona o zadávání veřejných zakázek. Ze soutěže vyjde určité pořadí, které se průhledným způsobem vyhodnotí a dále projedná v Radě Fondu a v Parlamentním výboru pro životní prostředí a veřejnou správu.

Kdy bude soutěž uzavřena?

Soutěž byla vyhlášena v polovině července a vzhledem k tomu, že vše má své zákonné lhůty, počítám, že to bude trvat do podzimu, čili celkem aspoň dva měsíce.

Plně tedy začnete fungovat na podzim.

Ale my fungujeme, vše normálně běží. Analýzu celé situace jsme si udělali už v zimě, kdy jsme zjistili, že není vše v pořádku. Na momentální nedostatek financí reagujeme tak, že Rady Fondu, kde se projednávají žádosti, se nyní zabývají menšími objemy. Není projednáván objem řekněme jedné nebo dvou miliard, ale 500 či 700 milionů korun. Zredukovali jsme prostě množství nově vytvářených budoucích závazků, abychom si neblokovali tolik peněz a mohli co nejrychleji snížit míru vytvořených závazků. Zároveň jsme získali již zmíněnou půjčku a vypsalí jsme veřejnou soutěž. Podnikáme tedy souběžně několik nezávislých kroků, od kterých očekáváme ekonomickou stabilizaci Fondu. Kdybychom situaci nechali být, tak by půl roku či rok nemohla být žádná Rada Fondu, museli bychom napřed uhradit dřívější závazky vyplývající z již uzavřených smluv a rozhodnutí. Poté by teprve bylo možno projednávat nové žádosti. To ale není přijatelné.

Na co dáváte nejvíce peněz?

Ctíme prioritu Evropské unie, kterou je ochrana vod. Tam jde téměř 50 % našich financí. Odhaduji, že v blízké budoucnosti se tento podíl zřejmě ještě o něco zvýší.

A kromě vody?

Hodně jsme dávali do ochrany ovzduší, a to i ve formě plošných plynofikací. Asi víte, že v současné době je diskutováno o dalším osudu těchto plynofikací. V mnoha obcích se totiž zakopaly do země plynovody, ale ukazuje se, že nyní chybí spotřebiče na konci, a tak je nyní nutné soustředit se více na podporu instalací konečných spotřebičů, protože teprve tím je možno zrealizovat očekávané ekologické efekty.

Chybí spotřebiče – to znamená, že lidé nemají zájem se na plyn připojovat?

Ano. Stoupla totiž cena plynu a z toho důvodu mají obce velké problémy dosáhnout původně deklarovaných ekologických efektů. Zastupitelé obcí přicházeli

s tím, že zplynofikují obce, které spravují. Projektovými dokumentacemi a energetickými audity dokládali počty přípojek, spotřebu plynu a z toho vyplývající úspory emisí CO₂, oxidů dusíku, popílku atd. Na základě těchto předpokládaných ekologických efektů od nás dostali příspěvek. Ale pak docházelo k realizacím a mnoho obyvatel v těchto obcích upustilo od svého někdejšího záměru a rozhodlo se zůstat u svého původního zdroje tepla. A to i za situace, kdy jim byl plyn přiveden až do piliřku v oplocení. Ekologický efekt je v takovém případě rázem zcela jiný. Souběžně došlo ke zpřísnění legislativy určující režim nakládání s veřejnými prostředky, kdy Finanční úřady začaly s přísnými kontrolami smluv uzavřených žadateli s Fondem, a tedy i s kontrolami dosažených ekologických efektů. Výsledkem jsou současné problémy takových obcí, protože při zjištění nedodržení smluvních ujednání požadují finanční úřady vrácení poskytnutých prostředků a vyměřují penále. V měsíci srpnu započneme s řešením tohoto vážného problému na Ministerstvu financí.

Problémy Fondu pak spočívají ve skutečnosti, že taková stavební akce se nedá běžným způsobem vypořádat a uzavřít. Jestliže totiž žadatel od nás dostal dotaci a splnil třeba jen část deklarovaných ekologických efektů, tak vlastně neoprávněně zadržuje naše prostředky a měl by poměrnou část financí vrátit.

To ale může dostat starosty takových obcí do dosti neřešitelné situace, protože oni nejsou schopni občany donutit, aby se na plyn připojili.

Právě proto budeme hledat společně s pracovníky MF řešení. Budeme jednat o tom, jak situaci řešit a přitom jak nespolutvářet – byť nezaviněně – prostředí, které je pro obce likvidační. Nejde totiž o zlou vůli ze strany ani nás, ani finančních úřadů, postihy jsou prostě dané ze zákona. V současné době je řešení spíš politickou záležitostí. Obce jsou sice svéprávné, věděly, do čeho jdou, a uzavřely platné smlouvy, ale přece jen nemohly tušit, jak se vyvine situace s cenou plynu a že dojde k postupnému zpřísnění zákonných norem. Kdyby to věděly, tak by mnohé z nich asi uzavřely s občany předběžné smlouvy pod sankcemi, že si plynový kotel skutečně pořídí. Takto měly od občanů jen sliby, které pak ale mnozí nesplnili a kotel si nepořídili.

A máte nějakou představu, jak by řešení mělo vypadat?

Já očekávám, že řešení přinesou společná jednání nás a zástupců ministerstva financí. Možná bude třeba změnit zákonnou normu a stanovit její působnost rok či dva zpátky, abychom situaci obcí, které mají problémy, nějakým způsobem ošetřili, nebo bude možné najít řešení ve výkladu stávající díky zákona, který by se dal „změkčit“. Předem opravdu nevím, nejsem právník.

Dobře, vraťme se nyní zpět k ochraně ovzduší. Tam nepatří jen plynofikace...

Jistě. Patří tam i přestavba uhelných kotlen na plynové – podporujeme hlavně obce, zařízení jako jsou školy, nemocnice či domovy důchodců, dále

společná výroba tepla a energie v kogeneračních jednotkách apod.

Další programy se týkají oblasti odpadů, to je možná po vodě druhá nejdůležitější oblast. Jde o zavírání starých skládek, druhotné využívání odpadů – sem by patřily sběrné dvory, třídění a recyklace atd.

Významnou oblastí podpor jsou obnovitelné zdroje energie. Sem patří kotelny na biomasu, větrné elektrárny, tepelná čerpadla či využití solární energie. Podporujeme hlavně větší projekty, ale podružně sem spadají i podpory pro fyzické osoby. V posledních letech jsme třeba podpořili stovky tepelných čerpadel, ale i fotovoltaická zařízení a solární kolektory na ohřev vody.

Od počátku roku platí systém, kdy si lidé zařízení napřed nainstalují a vy jim pak zpětně část investice proplatíte. Zjednodušilo se tím vyřizování žádostí?

Ano. Oni nám dodají žádost, faktury a další materiály a my jim pak příslušnou část peněz proplatíme. To byla reakce na prudký nárůst žádostí od fyzických osob.

Kolik jich letos máte?

Loni jich bylo přes tisíc, ale letos nastal markantní pokles. V současné době máme u tepelných čerpadel jen asi 70 žádostí. Vysvětlím proč. Tepelné čerpadlo je zařízení, jehož cena nestoupá lineárně s výkonem. Málo výkonné tepelné čerpadlo je relativně levné, ale s rostoucím výkonem roste ještě rychlejším tempem cena čerpadla. Stává se to prostě neohospodárné. Je proto vhodné nejprve kvalitně zateplit dům a potom nainstalovat čerpadlo o menším výkonu. Peníze do zateplení se vloží jednorázově, proto je toto řešení z dlouhodobého hlediska výhodnější. Dosud byla tendence spíše extenzivní – k velkému domu a případně bazénu bylo navrhováno výkonné čerpadlo. Začal se proto klást důraz na zateplení. Problém je zřejmě v tom, že požadavky na mohutnost zateplení jsou velmi přísné. Oproti parametrum doporučeným normou jsou pro získání dotace požadovány hodnoty ještě o 40 % lepší. Splnění této podmínky musí žadatel doložit energetickým auditem a teprve pak může žádat o dotaci na tepelné čerpadlo. Tím ovšem prudce klesl počet žádostí, protože potenciální žadatelé začali zvažovat, zda se do takto nákladné realizace pustí. Koncem roku bychom proto chtěli navrhnout tyto podmínky novelizovat. Hodnoty by měly odpovídat podle mého názoru tomu, co doporučuje norma. Vazba na mohutnost zateplení platí ale jen u tepelných čerpadel, nikoli u solárních kolektorů na teplou vodu.

Vraťme se na závěr ještě k čistírnám odpadních vod. Do roku 2010 musí být všechny naše obce nad 2000 EO vybaveny čistírnami odpadních vod. Před vstupem do EU zde máme vyjednanu jednu z výjimek v kapitole Životní prostředí, nicméně myslíte, že je reálné tento termín stihnout? Vždyť je to již za sedm let...

Nejprve chci podotknout, že původně jsme měli výjimku jen do roku 2005, rok 2010 už je výsledkem odkladu tohoto termínu. Do roku 2010 už musí být

čistírny a kanalizační sítě postaveny a zkolaudovány, takže jejich výstavba a tedy i peníze na tuto výstavbu musí být k dispozici již v roce 2008. Náklady se pohybují podle některých odhadů kolem 80 – 100 mld. Kč. SFŽP může uvolnit pouze malou část této sumy, dalšími potenciálními zdroji jsou fondy EU a vlastní prostředky žadatelů. Dle mého odhadu ale tyto zdroje nestačí. Abychom se ujistili o tom, že odhadnutý objem nákladů pro splnění tohoto požadavku odpovídá skutečným potřebám, ověřují pracovníci Fondu kraj po kraji potřebu čištění odpadních vod a náklady s tím spojené znovu.

Jak tuto situaci řešit? Přijít na vládu v současné době, kdy se hledají všechny možné i nemožné cesty, jak snížit deficit rozpočtu, s požadavky na dodatečných 70 – 90 miliard korun na čistírny, asi není moc reálné. Naproti tomu v případě nesplnění termínu by nás přece čekaly ze strany EU nemalé sankce.

Domnívám se, že v současné době je jediné možné řešení vyjednat prodloužení přechodného období.

Děkuji za rozhovor.

18. 7. 2003, aktualizace 5. 8. 2003

Při sanaci starých ekologických zátěží posílila pozice MŽP

V souladu s transformací Fondu národního majetku (FNM) podepsali ministr životního prostředí Libor Ambrozek a předseda Fondu národního majetku Jan Juchelka novou společnou „Směrnici FNM a MŽP pro přípravu a realizaci zakázek řešících ekologické závazky vzniklé před privatizací č. 2/2003“.

Tato směrnice posiluje roli MŽP při odstraňování starých ekologických zátěží. Převádí totiž odborné kompetence v procesu kontroly a posuzování odstraňování starých ekologických zátěží vzniklých před privatizací a hrazených FNM ČR kompletně na Ministerstvo životního prostředí, odbor ekologických škod. Při odstraňování zátěží se bude postupovat podle priorit, které stanovuje MŽP v souladu s ochranou životního prostředí.

V praxi to znamená, že se všechny podkladové materiály (tj. stanoviska všech zúčastněných stran – supervizor FNM, OI ČIŽP a nabyvatel) budou shromažďovat na MŽP, které vydá nakonec souhrnné odborné stanovisko. To by měl FNM akceptovat. Dosavadní praxe byla totiž taková, že se FNM názorem resortu životního prostředí řídit nemusel.

Jak odstranit zátěže

Na celém procesu odstraňování starých ekologických zátěží u privatizovaných podniků se podílejí především tři subjekty – FNM ČR, který je metodicky řízen Ministerstvem financí, MŽP, které je v procesu odborným garantem, a nabyvatel, jímž se rozumí nabyvatel privatizovaného majetku, privatizovaný subjekt nebo jeho právní nástupce. Mezi Fondem národního majetku a nabyvateli privatizovaných podniků jsou uzavírány smlouvy o úhradě nákladů vynaložených na vypořádání ekologických závazků vzniklých před privatizací – tzv. **ekologické smlouvy**. Náklady na vypořádání ekologických závazků zahrnují náklady na průzkumy ekologické závady, analýzu rizik a její

Ministr Ambrozek a předseda FNM Jan Juchelka na tiskové konferenci.

aktualizace, projekt a realizaci nápravných opatření i činnost odborného dohledu při nápravě ekologických závad. Zákonitosti procesu jsou zakotveny v usnesení vlády č. 51 ze dne 10. ledna 2001, o zásadách vypořádání ekologických závazků vzniklých před privatizací.

V rámci realizace § 10 zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, MŽP kontroluje, zda v Seznamu návrhů

rozhodnutí o privatizaci je v souladu s § 6a tohoto zákona zpracován **ekologický audit**. Dále MŽP zabezpečuje stanovisko odboru ochrany přírody, který sleduje, zda v návrhu privatizačních projektů nejsou dotčeny zájmy ochrany přírody (dle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny).

MŽP se vyjadřuje k zadávacím dokumentacím při vypisování veřejných obchodních soutěží organizovaných zadavatelem, kterým je FNM ČR v rámci nápravy starých ekologických zátěží, posuzuje analýzy rizika, účastní se vlastních výběrových řízení na zhotovitele analýzy rizika, zhotovitele sanačních prací a v případě sanací s velkým objemem sanačních prací i výběrových řízení na zhotovitele supervize FNM ČR. Účastní se na kontrolních dnech sanace a posuzování etapových a ročních zpráv, vyjadřuje se k úpravám garancí, metodickým změnám, eventuálnímu navyšování finančních prostředků a v konečné fázi k ukončování ekologických smluv.

Proces se urychlí

„Směrnice představuje velmi významný krok, který umožní zjednodušení a zrychlení celého procesu

odstraňování starých ekologických zátěží“, vyjádřil se ministr Libor Ambrozek. „Role odborného garanta celého procesu přechází plně na MŽP. Budeme garantem v procesu kontroly a posuzování odstraňování starých ekologických zátěží hrazených FNM a veškeré podkladové materiály a stanoviska všech zúčastněných stran se budou shromažďovat na MŽP. Na základě těchto podkladů my vydáme odborné stanovisko, které by FNM měl akceptovat. Tímto rozhodnutím roste velmi významně úloha MŽP v tomto procesu. FNM se tak může soustředit na praktické provádění výběru dodavatele a postupu prací. Dále se významně zvýší informovanost, protože údaje o všech akcích Fondu národního majetku včetně supervize FNM budou povinně zanášeny do databáze na MŽP s tím, že my zveřejňujeme všechny údaje o jednotlivých lokalitách, kterými se FNM a MŽP zabývají. Dále tato směrnice znamená důsledné uplatnění Seznamu regionálních priorit starých ekologických zátěží. Seznam byl vypracován v první verzi už před několika lety a aktualizován v roce 2002. To znamená, že existují ve všech krajích regionální seznamy priorit pro odstraňování starých ekologických zátěží. My budeme žádat FNM, aby ekologické škody likvidoval v souladu s těmito seznamy – prioritně ty, které jsou v seznamech na prvních místech. Celý postup by měl být jednodušší a rychlejší“, řekl dále ministr Ambrozek.

Údaje ze všech akcí se totiž budou povinně zanášet do databáze SESEZ (Systém evidence starých ekologických zátěží – viz <http://sez.vuv.cz/>) na resortních stránkách MŽP. V roce 1999 se začal sestavovat Regionální seznam priorit pro odstraňování starých ekologických zátěží, resp. prioritních ekologických problémů (ve vztahu k ekologickým zátěžím horninového prostředí a podzemních vod) jednotlivých regionů. Spolupracovaly na něm příslušné inspektoráty ČIŽP a okresní úřady. První verze seznamu byla zveřejněna v roce 2000. Tento seznam využívají jednotlivé kraje, odbory MŽP a FNM ČR, a umožňuje přistupovat k likvidaci starých zátěží dle významnosti znečištění a stanovení priorit. Aktualizace seznamu proběhla ke 30. 10. 2002. Jeho plná verze je k dispozici na webové stránce MŽP ke stažení.

Velké sanace teprve začínají

Ing. Jan Juchelka, předseda FNM, k podpisu Směrnice řekl: „FNM zveřejnil v lednu letošního roku projekt transformace a zrušení FNM, který se odvíjí z programového prohlášení vlády ČR a děje se v souladu s koncepcí reformy veřejných financí. První fází tohoto projektu byla opatření buď ryze interní nebo taková, která nevyžadují zásadní legislativní změny. Společná směrnice FNM a MŽP je dokladem toho, že i v tomto transformačním projektu se zachovává příslušná dynamika. Dohodli jsme se s MŽP v podstatě na tom, že si „outsoursujeme“ tuto specializovanou službu, kterou MŽP perfektně zvládá, a budeme spolu dále spolupracovat na projektech sanace starých ekologických zátěží. Díky tomu jsme mohli na FNM zrušit celé jedno oddělení o 16 lidech (šlo o oddělení supervize, kde odborníci dohlíželi na průběh jednotlivých sanačních prací). Tato skutečnost nijak neovlivňuje fakt, že FNM i nadále zůstane jedním z největších investorů do sanace ekologických škod.

Připomínám notoricky známé číslo vydaných garancí: 144,5 mld. Kč. Z nich již bylo investováno 16,5 mld. Kč na cca 225 projektech, ze kterých asi 140 stále běží. Samozřejmě počítáme s tím, že budeme tak jako dosud s MŽP hladce spolupracovat.“

Proinvestovaná částka 16,5 mld z celkové sumy 144,5 mld se může zdát nízká, ale jedná se vesměs o podniky, které prošly velkou privatizací. To znamená, že sanace mohly začít až po privatizaci podniků, kdy v rámci privatizačního projektu byl zpracován ekologický audit, který zhodnotil, o jak velké ekologické zátěže se jedná. „Zmíněná čísla ukazují, že dnes běží stovky především těch menších projektů, které jsou jednodušší“, říká ministr Ambrozek, a dodává: „V současné době se dostáváme k projektům, které jsou v řádu několika miliard korun. Sanace ve Spolaně znamená dohromady téměř 3,7 mld Kč, sanace ve Vítkovicích bude za 5,5 mld, sanace lagun v Ostravě, kterou jsme na základě usnesení vlády po několika letech váhání konečně v létě rozjeli, obnáší 5 mld Kč. To vše jsou projekty, které se musí velmi dlouho připravovat – musí proběhnout velmi podrobný ekologický audit, analýza rizik, studie proveditelnosti, ČIŽP musí stanovit cílové parametry, na které má být sanace provedena. Pak teprve probíhá výběr dodavatele. My chceme právě u těchto velkých projektů tím, že MŽP přebírá odbornou garanci nad celým procesem, zjednodušit řízení – aby nebylo jedno oddělení na FNM a jedno u nás. U nás máme odbor sanace ekologických škod a chceme procesu dát větší dynamiku, aby sanace mohly probíhat rychleji.“

Sanační práce už definitivně skončily na 43 lokalitách.

Samostatným blokem jsou sanace škod způsobených Sovětskou armádou. To je proces, který od počátku garantuje plně MŽP. Probíhá už více než 10 let a vynaložilo se na něj přes 1 mld. Kč. Na většině lokalit už jsou sanace ukončené a bývalé vojenské prostory jsou již vyčištěné. V současné době se ukončují sanace posledních sedmi ze zhruba 50 lokalit, na ostatních dobíhá monitoring.

Peníze nedojdou

V procesu odstraňování starých ekologických zátěží došlo v několika případech k navýšení prostředků, protože nové analýzy rizika ukázaly, že zátěž je ještě větší, než ukazoval původní ekologický audit. Letos se řešila usnesením vlády situace ve Vítkovicích. Jsou to ale jen jednotlivé případy. Ing. Juchelka ujišťuje, že, že peníze na sanace nedojdou, protože na jiných lokalitách zase nejsou prostředky vyčerpány na 100 %. „Sanační práce budou probíhat tak dlouho, dokud nebudou v každé jednotlivé lokalitě, nad kterou je garance vystavena, ukončeny“, říká předseda Fondu národního majetku.

A kdy sanační práce skončí? „Obtížnější kauzy se předpokládají sanovat kolem 5 let – např. ostravské laguny. Plus nějaký rok na přípravu, takže horizont roku 2010 je asi reálný, kdy by měla být většina zátěží odstraněna“, říká ministr Ambrozek.

Jana Plamínková

Úpravy daně z přidané hodnoty v rámci reformy veřejných rozpočtů

Připravovaná reforma veřejných rozpočtů se dotýká významně mimo jiné i problémů spojených s ochranou životního prostředí, a to zejména její část zaměřená na daňovou politiku. Vedle očekávaných kladných účinků, například v důsledku vyššího zdanění některých fosilních pohonných hmot, je však zřejmý i negativní dopad, především v návaznosti na zvýšení sazby daně z přidané hodnoty pro výrobky šetrné vůči životnímu prostředí. Samotná reforma veřejných rozpočtů však nemá za cíl omezit seznam výrobků se sníženou sazbou daně z přidané hodnoty. Důvodem je členství České republiky v Evropské unii a potřeba posledních úprav zákonů před datem vstupu.

Zákon o dani z přidané hodnoty byl v České republice zaveden od 1. ledna 1993 s tím, že umožňoval zařazení vyjmenovaných ekologicky šetrných výrobků do nižší sazby daně. Od 1. 1. 1995 však nabyla účinnosti směrnice EK č. 77/388/EEC, kde je v příloze uveden seznam zboží a služeb, u kterých lze uplatnit sníženou sazbu daně z přidané hodnoty. V tomto seznamu, který obsahuje například potraviny, dodávky vody, farmaceutické výrobky, lékařské vybavení atd., však nejsou uvedeny výrobky šetrné vůči životnímu prostředí. Ve vztahu k této směrnici bylo zřejmé, že při vstupu České republiky do Evropské unie ekologicky šetrné výrobky tuto výhodu ztratí.

Sníženou sazbu DPH lze nahradit

V novelách zákona o dani z přidané hodnoty, které byly přijaty v posledních letech, byly mimo jiné postupně prováděny úpravy směřující ke sladění s právními předpisy Evropské unie. V současně platném zákoně o dani z přidané hodnoty je uplatňována snížená sazba daně u většího rozsahu zboží a služeb než je rozsah, který připouští předpisy Evropské unie. Změny sazeb, ke kterým by mělo dojít do data vstupu, se týkají přeřazení ze snížené sazby daně (5 %) do základní sazby (22 %). Uplatnění základní sazby bude znamenat zvýšení cen pro konečného spotřebitele u příslušných výrobků. Výjimkou budou ta ustanovení zákona o dani z přidané hodnoty, u kterých se podařilo s Evropskou komisí sjednat přechodné období. Pokud se týká sazeb daně, jedná se o sníženou sazbu u dodávek tepla, stavebních prací a objektů pro bydlení, a to až do 31. prosince 2007.

I když snížená sazba daně z přidané hodnoty v České republice nebyla využívána pro všechny ekologicky šetrné výrobky, za deset let existence měla příznivý důsledek na životní prostředí například při využívání snížené sazby pro bionaftu, bioplyn, dře-

věné brikety a pelety, ale i tepelná čerpadla a solární zařízení pro ohřev vody, neboť bez státní pomoci mohou tyto obnovitelné zdroje energie jen stěží konkurovat klasickým fosilním energetickým zdrojům.

Na příkladu daně z přidané hodnoty je zřejmé, že se vstupem do Evropské unie budeme muset částečně přizpůsobit strukturu používaných ekonomických nástrojů v ochraně životního prostředí. I když na jedné straně sice dochází ke ztrátě možnosti nadále využívat snížené sazby v souvislosti s ochranou životního prostředí, na straně druhé existuje řada dalších možností, jak lze toto zvýhodnění nahradit. Je však třeba mít na zřeteli, že v rámci Evropské unie existuje jednotný trh, v rámci kterého jsou například tolerovány pouze vyjmenované poplatky a daně v ochraně životního prostředí¹.

Zůstaneme-li u vlivu výše uvedené navržené změny zákona o dani z přidané hodnoty na obnovitelné zdroje energie, je v této souvislosti možné připomenout, že obnovitelné zdroje energie jsou podporovány prostřednictvím Státního programu na podporu úspor energie a využití obnovitelných zdrojů, který je v současné době připravován pro rok 2004 a vliv úprav sazeb daně z přidané hodnoty je možné zde zohlednit. Současně vrcholí práce na přípravě zákona na podporu výroby energie z obnovitelných zdrojů a tento zákon může do značné míry také omezit negativní vliv této úpravy. Nicméně úkolem v nejbližším období bude i v ostatních oblastech přijmout taková opatření, aby se zamezilo poklesu zájmu o spotřebu ekologicky šetrných výrobků zařazených v současné době do nižší sazby daně z přidané hodnoty.

**Ing. Miroslav Hájek, Ph. D.,
ředitel odboru ekonomiky
životního prostředí MŽP**

*Solární kolektory
i tepelná čerpadla
podrazí*

¹ Environmental Taxes and Charges in the Single Market, Brussels, 26.3.1997, COM(97) 9 final.

Ministr Ambrozek zahájil sanaci nebezpečné skládky v Jetřichově

Slavnostního zahájení rekultivace nebezpečné skládky Pasa v Jetřichově se dne 14. července 2003 zúčastnil ministr životního prostředí Libor Ambrozek. Ten také podepsal rozhodnutí, které zajistí hrazení celé sanace ze Státního fondu životního prostředí. Další existence skládky by totiž ohrožovala nejen místní zdroje pitné vody na úpatí Broumovských stěn, ale možná i podzemní vody Polické křídové pánve.

Skládka představuje nejnebezpečnější starou ekologickou zátěž v Chráněné krajinné oblasti Broumovo a její rekultivace bude stát zhruba 27 milionů korun. Od začátku šedesátých let se na zcela nezajištěnou skládku vyvážely galvanické kaly, obaly od toxických herbicidů a pesticidů a další odpady z prů-

myslové a zemědělské činnosti. Budou odvezeny a zneškodněny speciální technologií.

„Staré skládky představují riziko pro přírodu a obyvatele. Jsou bohužel dědictvím minulosti, se kterým se musíme postupně vyrovnat. Na odstraňování těch nejnebezpečnějších – jako je právě skládka Pasa – přispívá i Státní fond životního prostředí. Likvidaci zdrojů znečištění, které ohrožují podzemní vody, považuji za jednu z priorit,“ dodává ministr životního prostředí Libor Ambrozek.

Dosavadní celkové výdaje SFŽP na sanace starých skládek činí 2 084 638 400,- Kč, z toho dotace jsou 1 588 324 500,- Kč a půjčky 496 313 900,- Kč.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Inspekce ve spalovně v Lysé nad Labem

Na počátku července 2003 vydalo sdružení Arnika zprávu o kontaminovaném mase drůbeže v Lysé nad Labem. Ředitel ČIŽP Ing. Jan Slanec ustavil pracovní skupinu složenou z inspektorů ochrany ovzduší, vod, přírody i odpadového hospodářství, kteří den na to podnikli ve spalovně v Lysé komplexní prověrku, v první fázi zaměřenou na kontrolu provozu a dodržování ekologických předpisů. Kontrola shledala nedostatky na úseku ochrany vod a při nakládání

s odpady. Tyto věci budou předmětem správních řízení. Další fáze kontrol si vyžádají koordinaci s jinými orgány veřejné správy, protože výsledky musí být jednoznačně prokazatelné. Dlouhodobým záměrem nového vedení ČIŽP je více se zaměřit na opakovaně problémové zdroje znečišťování životního prostředí v ČR a věnovat jim trvalou pozornost.

**Eva Rolečková,
tisková mluvčí ČIŽP**

ČR se bude aktivně podílet na snižování emisí skleníkových plynů

Rámcovou dohodu o spolupráci při realizaci projektů na snižování emisí skleníkových plynů mezi Českou republikou a Světovou bankou podepsal 31. července 2003 ministr životního prostředí Libor Ambrozek. Dohoda navazuje na dosavadní aktivity České republiky při snaze o ochranu klimatického systému Země.

Dohoda by měla podpořit realizaci takových projektů, které přispívají k úsporám emisí skleníkových plynů. Mezi priority patří podpora úspor energií zvyšováním energetické účinnosti ve veřejném sektoru (nemocnice, školy apod.), v systémech centrálního zásobování teplem a ve vhodných průmyslových zařízeních, či využívání obnovitelných zdrojů.

Předpokládané celkové emisní snížení se odhaduje do výše 1 – 1,5 mil. tun ekvivalentu oxidu uhličitého do roku 2012. To je zhruba taková úspora emisí, která by nastala, kdyby zhruba 2 % obyvatel ČR celý rok neodebírala elektrický proud. Peníze za odkoupené emisní snížení dostanou vlastníci projektů nebo jejich provozovatelé – jak z veřejného, tak i soukromého sektoru. Předpokládaná výše zainteresovanosti Světové banky je 4 – 7 milionů amerických dolarů. Banka navíc poskytne České republice grant ve výši 350 000 dolarů na zajištění přípravy a realizace Dohody. Realizaci Rámcové dohody bude koordinovat a zabezpečovat MŽP ve spolupráci s MPO. Konkrétní zabezpečení výběru a realizace projektů zajistí SFŽP a Česká energetická agentura. Světová

banka s nimi ihned po podpisu Dohody uzavře zprostředkovací smlouvy.

Uzavření Dohody bylo schváleno usnesením vlády č. 648/2003. Sjednání Dohody je plně v souladu s dosavadním postupem ČR na mezinárodně koordinovaném úsilí o ochranu životního prostředí Země v oblasti klimatické změny. Tato Dohoda má opodstatnění v Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu, která byla přijata na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji v roce 1992 a vstoupila v platnost v březnu 1994. Ke konkretizaci základních záměrů Úmluvy došlo na základě Kjótského protokolu k Rámcové úmluvě OSN. Česká republika jej podepsala v souladu s usnesením vlády č. 669/98 a následně ratifikovala v říjnu roku 2001.

Podnět k přijetí dohody vzešel ze společné iniciativy Světové banky a tzv. Prototypového uhlíkového fondu, který byl založen Světovou bankou jakožto jedna z pilotních aktivit podporujících naplňování mechanismů Kjótského protokolu. Rámcová dohoda je výsledkem společného návrhu Světové banky a MŽP a na její přípravě se podílelo rovněž MPO, MZV a další spolupracující resorty.

Rámcová dohoda podporuje usnesení vlády ČR č. 480/98, kterým schválila dokument Strategie ochrany klimatického systému Země v ČR, který zařazuje ochranu klimatu mezi prioritní problémy životního prostředí.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

5. ministerská konference regionu Evropské hospodářské komise Organizace spojených národů „Životní prostředí pro Evropu“

5. konference ministrů životního prostředí regionu Evropské hospodářské komise Organizace spojených národů (EHK OSN) „Životní prostředí pro Evropu“, o níž byli čtenáři Zpravodaje informováni v dubnu t. r., se konala v ukrajinském Kyjevě ve dnech 21. – 23. května 2003.

Významného zasedání se účastnili delegáti z 51 členských zemí EHK OSN a zástupci řady mezinárodních organizací a institucí, regionálních center pro životní prostředí (Regional Environmental Centers, RECs) a nestátních neziskových organizací (NGOs), působících v oblasti životního prostředí. Česká republika byla reprezentována šestnáctičlennou delegací v čele s ministrem životního prostředí Liborem Ambrozem, jehož alternáty byli mimořádný a zplnomocněný velvyslanec České republiky na Ukrajině Karel Štindl a náměstek ministra životního prostředí Tomáš Novotný. České environmentální NGOs, které byly již tradičně zastoupeny v oficiální delegaci, reprezentovala ředitelka Zeleného kruhu Zuzana Drhová.

V průběhu hlavního plenárního zasedání 23. 5. 2003 ministr Libor Ambrozek moderoval programový bod věnovaný budoucnosti procesu „Životní prostředí pro Evropu“. Zcela vlevo Brigita Schmögnerová, výkonná tajemnice EHK OSN; třetí zleva ministr životního prostředí a přírodních zdrojů Ukrajiny Vasil Ševčuk, dále vedoucí programu Divize pro životní prostředí a lidská sídla EHK OSN Mary Pat Silveira a zcela vpravo předseda Výboru EHK OSN pro politiku životního prostředí Hugo von Meijenfeldt.

Program konference

První část konference, podle místa konání nazývané „Kyjevskou konferencí“, byla věnována vyhodnocení dosavadních výsledků, dosažených v rámci procesu „Životní prostředí pro Evropu“ od jeho počátku, tj. od první konference pořádané v roce 1991 v Dobříši u Prahy a zejména od předchozí konference organizované v dánském Aarhusu v roce 1998. Druhý programový blok se soustředil na nové právně závazné nástroje a na instrumenty doporučujícího charakteru, které byly připraveny pro Kyjevskou konferenci s cílem dále prohloubit vzájemnou spolupráci členských zemí EHK OSN a dalších partnerů (mezinárodních organizací a institucí, NGOs, průmyslu a obchodu, vědecké sféry atd.) v oblasti tvorby a implementace politik životního prostředí. Třetí, strategicky nejdůležitější část jednání se soustředila na debatu a rozhodnutí o budoucnosti procesu „Životní prostředí pro Evropu“ v měnících se geopolitických, ekonomických i sociálních podmínkách. Výsledky jednání byly shrnuty do plně vyjednávané a v závěru zasedání konsensuálně přijaté **Ministerské deklarace**, která je v anglické verzi k dispozici na webové stránce EHK OSN (www.unece.org/env/

documents/2003/ece/cep/ece.cep.94.rev.1.e.pdf); český překlad bude po korektuře umístěn na webové stránce MŽP (www.env.cz).

Nejvýznamnější výsledky Kyjevské konference

Východiskem pro jednání se stalo rozsáhlé **3. hodnocení stavu a vývojových trendů životního prostředí v regionu EHK OSN** (tzv. Kyjevské hodnocení), které poprvé zahrnuje i státy střední Asie. Přes viditelné zlepšení životního prostředí zejména v zemích Evropské unie a v kandidátských státech řada environmentálních problémů přetrvává; ani v těchto zemích se nepodařilo

dosáhnout přesvědčivých výsledků v integraci environmentálních aspektů do sektorových politik a v oddělení ekonomického růstu od pokračujícího negativního působení na životní prostředí. S rozvojem dopravy, pokračující urbanizací a intenzivním zemědělstvím vzrůstá ohrožení významných ekosystémů, zhoršuje se ovzduší v městských aglomeracích, roste ohrožení zdrojů pitné vody. Nadále vzrůstá produkce odpadů a pokračuje degradace půdy. Souhrnná konstatování Kyjevského hodnocení byla doplněna publikací, **shrnující zkušenosti z deseti let hodnocení stavu a politik životního prostředí členských států EHK OSN (tzv. Environmental Performance Reviews, EPRs)**. Účastníci se shodli, že i pro následující ministerskou konferenci bude zpracována zpráva o stavu a vývoji životního prostředí (přičemž pokryje pokud možno celý region EHK OSN, tj. včetně USA a Kanady) a že EPRs budou nadále pokračovat i druhým cyklem, soustředěným na aktuální problémy a na monitoring implementace doporučení formulovaných v 1. cyklu hodnocení.

Právně nejdůležitějším výsledkem Kyjevské konference byly **nové regionální právně závazné dokumenty**, které byly otevřeny k podpisu 21. května 2003:

- **Protokol o strategickém posuzování životního prostředí k Úmluvě EHK OSN o posuzování vlivů na životní prostředí přesahujících hranice států** (tzv. Protokol o SEA k Espoo úmluvě). Cílem tohoto dokumentu Protokolu je zajistit vysokou úroveň ochrany životního prostředí a lidského zdraví prostřednictvím posuzování potenciálních dopadů připravovaných plánů a koncepcí na životní prostředí a zdraví obyvatelstva. Protokol specifikuje předmět a rámcově i proceduru posuzování, včetně způsobu účasti veřejnosti. *Dokument podepsalo 35 států (včetně všech členských států Evropské unie a 8 států vstupujících do EU) a Evropská společenství. Česká republika Protokol podepsala s výhradou ratifikace na základě usnesení vlády č. 444 ze dne 7. května 2003.*
- **Protokol o registrech úniků a přenosů znečišťujících látek k Úmluvě EHK OSN o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí** (tzv. Protokol o PRTR k Aarhuské úmluvě). Cílem Protokolu je zlepšit přístup veřejnosti k informacím prostřednictvím vytvoření celostátních registrů úniků a přenosů látek, znečišťujících životní prostředí. Protokol specifikuje stěžejní prvky registrů, jejich formu, strukturu a údaje, které musí obsahovat, jakož i způsob přístupu veřejnosti k uloženým informacím. *Dokument podepsalo 36 států (včetně všech členských států Evropské unie a 8 států vstupujících do EU) a Evropská společenství. Česká republika Protokol podepsala s výhradou ratifikace na základě usnesení vlády č. 466 ze dne 12. května 2003.*
- **Protokol o občanskoprávní odpovědnosti a náhradě za škodu způsobenou účinky průmyslových havárií přesahujícími hranice států na vody přesahující hranice států k Úmluvě EHK OSN o ochraně a využívání hraničních vodních toků a mezinárodních jezer a Úmluvě EHK OSN o účincích průmyslových havárií přesahujících hranice států** (tzv. Protokol o občanskoprávní odpovědnosti k Úmluvě o vodách a Úmluvě o haváriích). Cílem protokolu, který se zaměřuje na oblast věcného „průniku“ obou úmluv, je vytvoření minimálního základu pro úpravu odpovědnosti za škody na životním prostředí přesahující hranice států, způsobené přeshraničními účinky průmyslových havárií na hraničních vodních tocích a mezinárodních jezerech v rozsahu uvedených úmluv, a posílení standardů ochrany životního prostředí ve smyslu principu „znečišťovatel platí“. Protokol předkládá definici „škody“ a „průmyslové havárie“, specifikuje rozsah odpovědnosti provozovatele za škodu způsobenou průmyslovou havárií, ukládá provozovateli zajistit minimální finanční krytí své odpovědnosti a jmenuje možné prostředky ke splnění této povinnosti. *Dokument podepsalo 22 států, z toho 8 členských států Evropské unie a 5 států vstupujících do EU. Česká republika (obdobně jako ostatní členské a vstupující státy EU, které Protokol v Kyjevě nepodepsaly) v této záležitosti sle-*

duje vývoj prací na relevantním právním předpisu EU (směrnice o odpovědnosti za škody na životním prostředí).

Kromě uvedených dokumentů byla k podpisu otevřena také **sub-regionální Rámcová úmluva o ochraně a udržitelném rozvoji Karpat (tzv. Karpatská úmluva)**, kterou podepsalo šest ze sedmi států karpatského regionu. *ČR podepsala Úmluvu s výhradou ratifikace dne 23. května na základě usnesení vlády č. 482 ze dne 19. května 2003.* Dokument má rámcový, indikativní charakter a jeho smyslem je podnítit intenzivní mezinárodní spolupráci v oblastech, důležitých pro dosažení udržitelného rozvoje Karpat (např. ochrana a udržitelné využívání biologické a krajinné rozmanitosti; udržitelný management vodních zdrojů; udržitelné zemědělství a lesní hospodářství; hodnocení a monitorování stavu životního prostředí – včetně systémů včasného varování; osvěta, výchova a vzdělávání, podpora účasti veřejnosti na rozhodování).

Účastníci konference projednali a přijali také řadu **politických doporučení** – tzv. „měkkých“ nástrojů environmentální politiky EHK OSN:

- **Doporučení pro plnění a prosazování regionálních úmluv v oblasti životního prostředí** je dokument, připravený s cílem napomoci členským zemím EHK OSN (zvláště státům s transformující se ekonomikou) k vyšší kvalitě naplňování požadavků regionálních úmluv a protokolů v oblasti životního prostředí. Druhým, neméně důležitým cílem je poskytnout zejména zemím s transformující se ekonomikou návod, jak již ve fázi vyjednávání připravovat mechanismy účinného prosazování požadavků těchto právně závazných nástrojů.
- **Doporučení k posílení národních monitoringů životního prostředí a informačních systémů v zemích východní Evropy, Kavkazu a střední Asie** byla vypracována na základě zkušeností Evropské agentury životního prostředí a přidružených zemí Evropské unie. Doporučení se týkají jak věcného zaměření a institucionálního zabezpečení těchto informačních nástrojů, tak možností financování jejich zakládání a provozu.
- **Doporučení pro nápravu cen energií** mají napomoci hlavně zemím s transformující se ekonomikou reformovat cenu energií tak, aby lépe odrážela náklady, spojené se zátěží životního prostředí při její výrobě a spotřebě.
- **Stanovisko k environmentální výchově pro udržitelný rozvoj** je rámcovým dokumentem, podtrhujícím klíčový význam vzdělávání, výchovy a osvěty v dlouhodobém úsilí o dosažení udržitelného rozvoje. Vyzývá ministry životního prostředí, aby navázali intenzivní spolupráci s ministry školství a iniciovali přípravu Směrnice o výchově pro udržitelný rozvoj, a to s otevřenou možností její transformace do podoby právně závazného nástroje pro tuto důležitou oblast. V příloze jsou obsaženy prvky uvažované Směrnice.

- **Rezoluci o biologické rozmanitosti** předloženu Radou pro Celoevropskou strategii biologické a krajinné rozmanitosti, jejímž hlavním cílem je podpora zastavení úbytku biologické rozmanitosti do r. 2010.

K nejdůležitějším materiálům dlouhodobého, koncepčního charakteru, přijatým na Kyjevské konferenci, patří materiál „**Environmentální partnerství – Strategie pro životní prostředí východní Evropy, Kavkazu a střední Asie**“. Jde o rámcový politický dokument, který je de facto novelizací Akčního programu pro životní prostředí střední a východní Evropy, přijatého na 2. ministerské konferenci „Životní prostředí pro Evropu“ v Luzernu v roce 1993. Dokument reaguje na skutečnost, že zatímco od roku 2004 se budou s nejvyšší pravděpodobností na 10 nových členů Evropské unie v plném rozsahu vztá-

Ministr Ambrozek na jednáních v Kyjevě

hovat komunitární environmentální programy a od roku 2000 je pro země jihovýchodní Evropy v rámci Paktu stability implementován Regionální program pro rekonstrukci životního prostředí, 12 zemí východní Evropy, Kavkazu a střední Asie obdobný koncepční dokument dosud postrádá. „Strategie environmentálního partnerství“ specifikuje hlavní problémy životního prostředí, společné těmto 12 zemím, navrhuje aktivity k jejich řešení a je v podstatě výzvou k efektivnější a účinněji využívané multilaterální i bilaterální spolupráci (včetně zahraniční rozvojové pomoci) v této oblasti.

V této souvislosti byly na Kyjevské konferenci prezentovány také relevantní partnerské iniciativy, které byly vyhlášeny na Světovém summitu o udržitelném rozvoji v roce 2002, resp. další partnerské iniciativy sub-regionálního rozsahu (např. Iniciativa střední Asie v oblasti environmentální bezpečnosti a udržitelného managementu vodních zdrojů, Iniciativa Evropských společenství v oblasti ochrany a využívání vod).

Klíčovou částí programu Kyjevské konference se stala **debata o budoucnosti procesu „Životní pro-**

středí pro Evropu“, který – má-li nadále existovat a úspěšně se rozvíjet – bude muset reagovat na vývoj stavu životního prostředí v regionu (hlavně na prohlubující se rozdíly mezi jednotlivými sub-regiony) a na nové skutečnosti. K ním náleží důraz na udržitelný rozvoj (a s tím spojená nutnost implementovat závěry Světového summitu o udržitelném rozvoji), očekávaná změna geopolitické situace (rozšíření Evropské unie) a potřeba mnohem intenzivněji spolupracovat s jinými mezivládními organizacemi a dalšími partnery. Této debatě předsedal ministr životního prostředí České republiky Libor Ambrozek. Účastníci konference se shodli na tom, že

- **proces „Životní prostředí pro Evropu“ má dále pokračovat**, a to včetně ministerských konferencí, jež se mají konat v intervalu 4 – 5 let;
- má být **zachován pan-evropský charakter procesu**, tzn. má zahrnout všechny členské země EHK OSN včetně USA a Kanady;
- **účast na procesu má být co nejširší** – kromě členských zemí má být otevřen pro participaci mezinárodních vládních organizací („rodiny“ OSN, OECD, Světové zdravotnické organizace, mezinárodních finančních institucí atd.), NGOs a teoreticky i pro státy mimo region EHK OSN, pokud by se chtěly účastnit na realizaci společného programu a společných cílů;
- proces má být **zaměřen na podporu dosažení politických cílů v oblasti životního prostředí prostřednictvím regionální a sub-regionální spolupráce**, orientující se na monitoring a hodnocení životního prostředí, integraci s politikami jiných resortů, zlepšení správy v záležitostech životního prostředí (environmental governance); proces má podporovat implementaci environmentálních právně závazných nástrojů a vzájemnou synergii jejich působení, zlepšit spolupráci mezi regionálními programy OSN a jiných mezinárodních organizací a institucí, mobilizovat finanční zdroje vlád, mezinárodních finančních institucí, soukromého sektoru a obecně všech donorů k podpoře implementace stanovených cílů v oblasti životního prostředí; proces má podporovat také spolupráci mezi regiony OSN (především ve vztahu k udržitelnému rozvoji);
- proces „Životní prostředí pro Evropu“ se má ještě **více orientovat na řešení problémů životního prostředí v zemích východní Evropy, Kavkazu a střední Asie** (v tomto směru je budoucnost procesu úzce spojena s implementací výše zmíněného „Environmentálního partnerství – Strategie pro životní prostředí východní Evropy, Kavkazu a střední Asie“).
- proces „Životní prostředí pro Evropu“ **má spolupracovat s dalšími ministerskými procesy pan-evropského charakteru** (zejména „Životní prostředí a zdraví“, „Životní prostředí, zdraví a doprava“) a hledat cesty k posílení společných aktivit.

Paralelně s hlavním jednáním probíhaly desítky doprovodných akcí, kterých se členové delegace účastnili podle svého odborného zaměření a časových možností.

Zapojení delegace České republiky

Výrazná role České republiky na samotné konferenci byla dovršením dlouhodobých aktivit, jimiž se delegáti ČR podíleli na přípravě Kyjevské konference a jejích klíčových výstupů. Jde zejména o předsednictví ČR v pracovní skupině vyjednávající Protokol o PRTR k Aarhuské úmluvě (Ing. Karel Bláha, CSc., ředitel odboru environmentálních rizik Ministerstva životního prostředí), místopředsednictví ČR v pracovní skupině vyjednávající Protokol o SEA k Espoo úmluvě (MUDr. Jaroslav Volf, ředitel Státního zdravotního ústavu), členství ČR v úzké expertní skupině zpracovávající podklady pro budoucnost procesu „Životní prostředí pro Evropu“ (Ing. Helena Čížková, Ph.D., zástupkyně ředitelky odboru strategií Ministerstva životního prostředí). V závěrečné fázi negociačí Ministerské deklarace předsedala ČR pracovní skupině, zaměřené na odstavce týkající se protokolů a účasti veřejnosti na rozhodování v záležitostech životního prostředí.

Ministr životního prostředí RNDr. Libor Ambrozek předsedal klíčové části jednání konference, věnované budoucnosti procesu „Životní prostředí pro Evropu“. Náместek ministra životního prostředí JUDr. Ing. Tomáš Novotný vystoupil s projevem podporujícím přijetí „Environmentálního partnerství – Strategie pro životní prostředí východní Evropy, Kavkazu a střední Asie“, přičemž zdůraznil jedinečnou úlohu států vstupujících do Evropské unie v přenosu znalostí a zkušeností z předvstupního procesu dalším zemím jihovýchodní a východní Evropy, Kavkazu a střední Asie. S krátkými příspěvky vystoupil také v dalších programových blocích Kyjevské konference (např. stav životního prostředí a pokračování PRTR, význam SEA v úsilí o dosažení udržitelného rozvoje). Ředitel Centra pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy Prof. RNDr. Bedřich Moldan, CSc., řídil mimořádně inspirativní společné zasedání ministrů a zástupců NGOs na téma integrace aspektů životního prostředí a zdraví do politik jiných resortů. Předseda pracovní skupiny vyjednávající Protokol o PRTR k Aarhuské úmluvě Ing. Karel Bláha, CSc., vystoupil s projevem, ve kterém představil nejdůležitější prvky k otevření tohoto Protokolu před jeho otevřením k podpisu.

Členové delegace také aktivně vystoupili na řadě doprovodných akcí – k nejdůležitějším patřilo vystoupení náměstka ministra životního prostředí JUDr. Ing. Tomáše Novotného na semináři Světové banky o vyhodnocení zkušeností z finančního zajištění přípravy kandidátských zemí na vstup do Evropské unie. Zasedání Kyjevské konference bylo využito také k řadě krátkých, neformálních dvoustranných setkání na úrovni ministerské i expertní.

V expoziční části nově otevřeného Mezinárodního výstavního centra, v němž Kyjevská konference probíhala, vystavila Česká republika panely dokumentující programy a projekty zahraniční rozvojové pomoci, uplatnění dobrovolných nástrojů v ochraně životního prostředí a účast veřejnosti na rozhodování v záležitostech životního prostředí (především na příkladu SEA) a prezentovala publikace ilustrující environmentální politiku a stav životního prostředí v České republice.

Zástupci České republiky participovali na všech relevantních koordinačních zasedáních Evropské unie a na řadě bilaterálních jednání řeckého předsednictví EU s USA, Kanadou a Ruskou federací. Ačkoliv se všech těchto akcí delegáti ČR účastnili se statutem pozorovatele, byly jejich návrhy a náměty projednávány se stejnou vahou jako vstupy členských států a dle mínění řeckého předsednictví i Evropské komise byly pro negociace přínosem.

Závěry vyplývající ze zasedání pro Českou republiku

Průběh jednání Kyjevské konference potvrdil, že Česká republika nadále zastává významné místo ve formování a implementaci procesu „Životní prostředí pro Evropu“. Pro zachování a další posílení tohoto postavení bude nutné nadále zlepšovat implemen-

Slavnostní podpis Karpatské úmluvy

taci regionálních environmentálních úmluv a protokolů, které Česká republika ratifikovala. U právně závazných dokumentů, podepsaných na Kyjevské konferenci, je potřebné učinit kroky umožňující jejich ratifikaci (ve smyslu citovaných usnesení vlády č. 444 ze 7. 5. 2003, č. 466 z 12. 5. 2003 a č. 482 z 19. 5. 2003). Současně je nutné vytvářet podmínky k tomu, aby Česká republika mohla v budoucnu přistoupit k třetímu z Protokolů. Obdobně vysokou pozornost je třeba nadále věnovat uplatnění relevantních dokumentů doporučujícího charakteru.

Vstupem České republiky do Evropské unie nadále vzrostou očekávání a nároky na plnění úlohy donora; v tomto směru by měla Česká republika především uplatnit zkušenosti a znalosti, které získala v průběhu přípravy na vstup do Evropské unie, pro podporu implementace „Environmentálního partnerství – Strategie pro životní prostředí východní Evropy, Kavkazu a střední Asie“.

**Ing. Helena Čížková, Ph.D.,
zástupkyně ředitelky odboru strategií MŽP**

EU prostřednictvím fondu ISPA pomohla Praze

Po srpnových povodních v roce 2002 bylo dne 25. října podepsáno finanční memorandum na téměř 1 miliardu korun v rámci fondu Evropské unie ISPA. Tyto finanční prostředky byly určeny na odstranění povodňových škod způsobených v životním prostředí a dopravě. Každému z resortů byla přidělena polovina této finanční podpory – 470 milionů korun.

Státní fond životního prostředí je implementační agenturou pro programy ISPA v oblasti životního prostředí. Jeho úkolem bylo zabezpečit dostatek kvalitních projektů splňujících podmínky Evropské unie a následně zajišťovat jejich vlastní implementaci. Tento úkol se díky operativnímu jednání obou zainteresovaných stran – Státního fondu životního prostředí a Delegace Evropské komise – podařilo beze zbytku splnit. To znamená, že se v daném termínu vyčerpaly veškeré finanční prostředky pro životní prostředí nabízené Evropskou unií.

Na rezervní projekt nedošlo

Navíc byl připraven rezervní projekt „Rekonstrukce kanalizační sítě města Plzeň“ pro případ, že by některý z tzv. prioritních projektů neprošel schvalovacím procesem. Tato situace nenastala, nicméně tento projekt splňoval veškeré stanovené podmínky a v minulých dnech bylo jeho financování schváleno z jiného fondu Evropské unie – Fondu Solidarity.

Praha na odstranění povodňových škod získala z fondu ISPA částku **288,1 milionů korun**, což představuje **55 % celkové dotace** pro Českou republiku. Nemalou zásluhu na tomto úspěchu má Zastupitelstvo hlavního města Prahy a Pražská vodohospodářská společnost, a.s., která byla předkladatelem pražských projektů.

Okamžitě po odeznění povodně Pražská vodohospodářská společnost, a.s., zahájila, jako správce vodohospodářského majetku, revize a prohlídky stokového systému s důrazem na zjištění možných poruch. Výstupy z těchto revizí prokázaly porušení stokového systému povodní. Sanace některých důležitých stok byla kvůli jejich velké finanční náročnosti zařazena do programu ISPA.

Celkové náklady všech projektů činí **338,9 milionů Kč**, přičemž dotace ISPA představuje **288,1 milionů Kč**, která nesporně pomohla městu Praze. Tyto peníze umožnily Praze věnovat o to více finančních prostředků na jiná potřebná místa, která byla též loňskými srpnovými povodněmi poškozena. Solidární gesto Evropské unie spočívalo v tom, že u těchto povodňových projektů EU přispívala 85% z celkových uznatelných nákladů, zatímco u klasických projektů ISPA je dotace maximálně do výše 75%.

Nejdůležitější pražské projekty

Prvním schváleným projektem byl tzv. „**Monitoring**“, který je zaměřen na zjištění geologického, geotechnického a geofyzikálního stavu nejvýznamnějších stok v Praze. V rámci tohoto projektu budou zjištěny detaily o stavu pod terénem kanalizačních stok v délce 77,4 km stokové sítě. Tento projekt je úspěšně realizován a ke konci května byl zjištěn stav už v celkové délce přibližně 30 km. Největší potíže u tohoto projektu představuje čištění stok před vlast-

ním měřením a dokumentací skutečného stavu, což je zatím úspěšně zvládáno. Celkové náklady 102,7 milionů Kč, dotace ISPA 87,3 milionů Kč (85 %).

Prvním již dokončeným a zároveň nejzávažnějším projektem v Praze, vzhledem k vysoké dopravní frekvenci, je nesporně **sanace stoky Sokolovská**. Tento projekt byl úspěšně zrealizován, práce dle schváleného harmonogramu projektu byly dokončeny dne 30. května 2003. Celkové náklady 74,2 milionů Kč, dotace ISPA 63,0 milionů Kč (85 %).

Co do rozsahu a náročnosti práce je nejzávažnějším projektem sanace hlavní kmenové stoky na **Haštalském náměstí** a oprava poškozených vodovodních řadů v této části starého města. Celkové náklady 52,8 milionů Kč, dotace ISPA 44,9 milionů Kč (85 %).

Bezprostředně navazujícím projektem je rekonstrukce **přípojek na Haštalském náměstí**, bez čehož by provoz vodovodního a kanalizačního systému nebyl myslitelný. Celkové náklady 24,7 milionů Kč, dotace ISPA 21,0 milionů Kč (85 %).

Dalším rozsáhlým projektem je sanace **Malostranského sběrače I. a II.** Procento příspěvku Evropské komise může být v daném případě o něco nižší, protože celkový rozsah financí na povodňové projekty nesmí přesáhnout celkovou částku 15 milionů EUR. V případě změny kurzu české měny může být výše příspěvku ze strany Evropské komise vyšší, ale jde o to, aby celková dotace činila maximálně 15 milionů EUR. Celkové náklady jsou 43,1 milionů Kč, dotace ISPA představuje 36,6 milionů Kč (73,62 %).

Posledním projektem realizovaným přímo v Praze je sanace **Pravobřežního sběrače**, který je podle rozsahu investičních prostředků nejméně nákladný. Na druhou stranu samotná realizace projektu, díky lokalizaci v jedné z dopravně nejnáročnějších zón Prahy, bude pravděpodobně nejsložitější. Celkové náklady 16,9 milionů Kč, dotace ISPA 14,4 milionů Kč (85 %).

Pomoc ČHMÚ

Kromě výše zmíněných investičních akcí přímo v Praze je potřeba nezapomenout na pomoc poskytnutou **ČHMÚ**, který má působnost po celém území ČR. Rekonstruované stavby v rámci tohoto projektu jsou rozmístěny po celém našem území a jednotlivé stavby spadají do kompetence příslušných poboček ČHMÚ.

Finanční prostředky byly rozděleny do dvou projektů. Prioritou byl nákup zničených hydrologických a meteorologických přístrojů. Koupě a instalace přístrojů byly úspěšně ukončeny již v prosinci minulého roku. Celkové náklady 6,2 milionů Kč, dotace ISPA 5,3 milionů Kč (85 %).

Předmětem druhého projektu ČHMÚ je především rekonstrukce a výstavba limnigrafických stanic poškozených povodněmi. Celkové náklady 18,3 milionů Kč, dotace ISPA 15,6 milionů Kč (85 %).

(z tiskových materiálů SFŽP)

Johannesburgská koalice pro obnovitelné zdroje energie

Na Světovém summitu o udržitelném rozvoji v Johannesburgu, který se konal na přelomu srpna a září 2002, byl mimo jiné diskutován společný postup při zvyšování podílu obnovitelných zdrojů energie a úspor energie. I když jednání v této oblasti nebylo zcela úspěšné, vznikla zde řada dobrovolných iniciativ. Jednou z nich je „Johannesburgská koalice pro obnovitelné zdroje energie“.

Potřeba zvyšovat podíl obnovitelných zdrojů energie na celkové výrobě energie se promítla do paragrafu 19 Implementačního plánu, který se stal základním dokumentem summitu. Na základě tohoto paragrafu Evropská unie iniciovala vznik koalice států – zastánců orientace na obnovitelné zdroje energie. Mezi zakládajícími státy je i Česká republika. V současné době má koalice téměř 80 členů¹.

Silná podpora OZE

Prvním dokumentem předloženým touto iniciativou ještě na summitu v Johannesburgu byla deklarace „*The Way Forward on Renewable Energy*“. Tento dokument vyjadřuje silnou podporu obnovitelným zdrojům energie a zvýšení jejich podílu na celkových primárních zdrojích energie. Zdůrazňuje, že vyšší využívání obnovitelných zdrojů energie je důležitou podmínkou dosažení udržitelného rozvoje na národní a globální úrovni, neboť vede k redukci znečištění, diverzifikaci a bezpečnosti zásobování energií, zvyšování zaměstnanosti a podstatně omezuje emise skleníkových plynů. Zavazuje členské státy ke spolupráci při vývoji technologií a společnému postupu zaměřenému na podstatné zvýšení podílu obnovitelných zdrojů energie. Očekává se, že budou stanoveny ambiciózní, avšak reálné cíle vycházející z potenciálu jednotlivých států či regionů. Tyto cíle by měly vést k rozvoji trhu s technologiemi a investování do obnovitelných zdrojů energie. K naplnění deklarace by měly vést mimo jiné i mezinárodní konference.

V současné době existuje řada aktivit zaměřených na vyšší využívání obnovitelných zdrojů energie. Je proto důležitá synergie především mezi Johannesburgskou koalicí pro obnovitelné zdroje energie a dalšími aktivitami, jakými jsou například příprava Světové konference o obnovitelných zdrojích energie ve Spolkové republice Německo v červnu 2004, energetická iniciativa Evropské unie, Partnerství v obnovitelných zdrojích energie a energetické účinnosti (REEEP) a Středomořské partnerství v obnovitelných zdrojích energie.

První konference Johannesburgské koalice

První mezinárodní konference „Johannesburgské koalice pro obnovitelné zdroje energie“ se uskutečnila v rámci akce „Green Week 2003“ dne 4. června 2003 v Bruselu na pozvání komisařky Margot Walsterové. Konference se uskutečnila na vysoké úrovni. Pozváni byli ministři členských států koalice zodpovědní za využívání obnovitelných zdrojů energie spolu s experty na podnikání a financování v této oblasti. Předcházelo jí setkání expertní skupiny, která připravila podklady pro jednání, zejména se zaměřením

na technologie a možnosti financování obnovitelných zdrojů energie.

Konference byla rozdělena na dvě tematické části. První se zabývala potenciálem a prioritami při využívání obnovitelných zdrojů energie a jejich zapracováním do vládních, případně regionálních politik, druhá část byla zaměřena především na podporu investic na využívání obnovitelných zdrojů energie.

Účastníci konference se shodli na významnosti přínosů, kterých mohou dosáhnout všechny státy zvýšením podílu obnovitelných zdrojů energie, a to jak v ochraně životního prostředí, tak například ve zlepšení zásobování energií v nepřístupných oblastech. Z pohledu rozvojových států je třeba přínos spatřovat i v omezení chudoby. Byla zdůrazněna důležitost politických závazků a priorit pro vyšší využívání obnovitelných zdrojů energie a stanovení cílů na regionální a národní úrovni.

Závěry týkající se strategických priorit byly zaměřeny především na nástroje a přístupy politiky jako je systém obchodovatelných certifikátů, mechanismy podporující snižování emisí skleníkových plynů (obchodování s emisními povoleními, tzv. společně realizované projekty), internalizace pozitivních externalit z využívání obnovitelných zdrojů energie, rozvíjení trhu s cílem snížit náklady na investice do obnovitelných zdrojů energie a využívání co nejširšího portfolia obnovitelných zdrojů energie. Pokud se týká rozvojových států, bylo zdůrazňováno prioritní využívání biomasy jako obnovitelného zdroje, který zajišťuje i snižování nezaměstnanosti. Ta je jedním z prioritních problémů těchto regionů.

Podnětná byla i diskuse nad finančními nástroji. Byla zde zdůrazněna především tržní řešení a možnost podpory z veřejných fondů a dalších doplňkových finančních zdrojů včetně většího zapojení soukromého sektoru. Investování by se mělo soustředit na prioritní řešení v rámci regionů s tím, že příprava projektů by se měla provádět za užší spolupráce s finančními institucemi. Ve vztahu k veřejnosti byla zdůrazněna i transparentnost všech postupů.

S ohledem na následující aktivity a odpovídající úroveň koordinace byla na první mezinárodní konferenci koalice akceptována funkce Evropské komise jako sekretariátu.

**Ing. Miroslav Hájek, Ph.D.,
ředitel odboru ekonomiky
životního prostředí MŽP**

¹ Současný počet členů a další aktuální informace je možné nalézt na internetové adrese Evropské komise <http://europa.eu.int/comm/environment/climat/johannesburg.htm>.

Aktivní péče o biologickou rozmanitost: dosáhneme přijatých cílů?

Přestože výraz biologická rozmanitost neboli biodiverzita se v odborné literatuře objevil poprvé teprve před patnácti lety, stal se překvapivě brzy součástí mezinárodního práva. Novináři, řídící pracovníci a politici jej začali používat do té míry, že se z něj stalo módní zaklínadlo.

Rozhodující zásluhu na tom má **Konference OSN o životním prostředí a rozvoji (UNCED)**, konaná v červnu 1992 v brazilském Rio de Janeiru. Akce, známější spíše pod poetičtějším označením **Summit o Zemi**, znamenala výrazný mezník v globální péči o životní prostředí mj. tím, že na ni byla vůbec poprvé vystavena k podpisu nezávislémi státy delší doba sjednávána **Úmluva o biologické rozmanitosti (Convention on Biological Diversity, CBD)**.

Co je biodiverzita

Termín biologická rozmanitost zdůrazňuje rozmanitost a různorodost organismů a jejich prostředí. Můžeme ji chápat jako rozmanitost živých organismů, přírodních zdrojů a ekosystémů, jejichž jsou součástí. Zahrnuje tedy ekosystémy, druhy, geny a jejich relativní četnost. Jinak řečeno, pod tímto pojmem rozumíme nejen počet, ale i různorodost druhů a ekosystémů a genetickou rozmanitost, kterou obsahují. Biodiverzitu můžeme popsat jako rozmanitost života ve všech jeho formách, úrovních a kombinacích. Přitom nejde o pouhý součet všech genů, druhů a ekosystémů, ale spíše o variabilitu uvnitř a mezi nimi. Proto je biodiverzita v tomto pojetí oprávněně považována za vlastnost života.

Skutečnost, že lidská kultura působí na biosféru dosud nevídanou měrou, vede k názoru, že globální biodiverzita se v důsledku tohoto pokračujícího procesu ocitla ve značném stupni ohrožení. Přestože se do popředí zájmu nejširší veřejnosti postupně dostala další ožehavá témata související se životním prostředím, na prvním místě celosvětová změna podnebí, vyjádřili nedávno na různých fórech stanovisko k probíhajícímu trendu biologické rozmanitosti na naší planetě vrcholní politici.

Biodiverzita jako součást politiky

Na zasedání Evropské rady ve švédském Göteborgu se v září 2001 nejvyšší **představitelé členských států Evropské unie (EU) zavázali, že do r. 2010 zastaví ubývání biologické rozmanitosti**. Tento cíl proto začlenili do **Strategie EU pro udržitelný rozvoj**. Také **6. Akční program pro životní prostředí Evropského společenství (ES)**, vztahující se na období 2001 – 2010, obsahuje zmiňovaný závazek, a to jak v rámci EU, tak v globálním měřítku. Popsaného cíle má být dosaženo úplným naplňováním již existujícího zákonodárství a příslušných programů a realizací celé řady nových meziresortních akcí.

V dubnu 2002 se delegáti 6. zasedání konference smluvních stran Úmluvy o biologické rozmanitosti, konané v nizozemském Haagu, shodli na tom, že v současnosti biodiverzita ubývá ve znepokojujícím rozsahu. Proto potvrdili úmysl zesílit své úsilí tak, aby se vhodnými opatřeními podařilo zmiňovaný

proces do r. 2010 zastavit, a to v celosvětovém měřítku, v jednotlivých částech světa i v rámci států.

Dlouho očekávaný Světový summit o udržitelném rozvoji (**World Summit on Sustainable Development, WSSD**), který se uskutečnil na přelomu srpna a září 2002

symbolicky v jihoafrickém Johannesburgu, se zaměřil nejen na aktuální otázky péče o životní prostředí, ale i na problematiku udržitelného rozvoje.

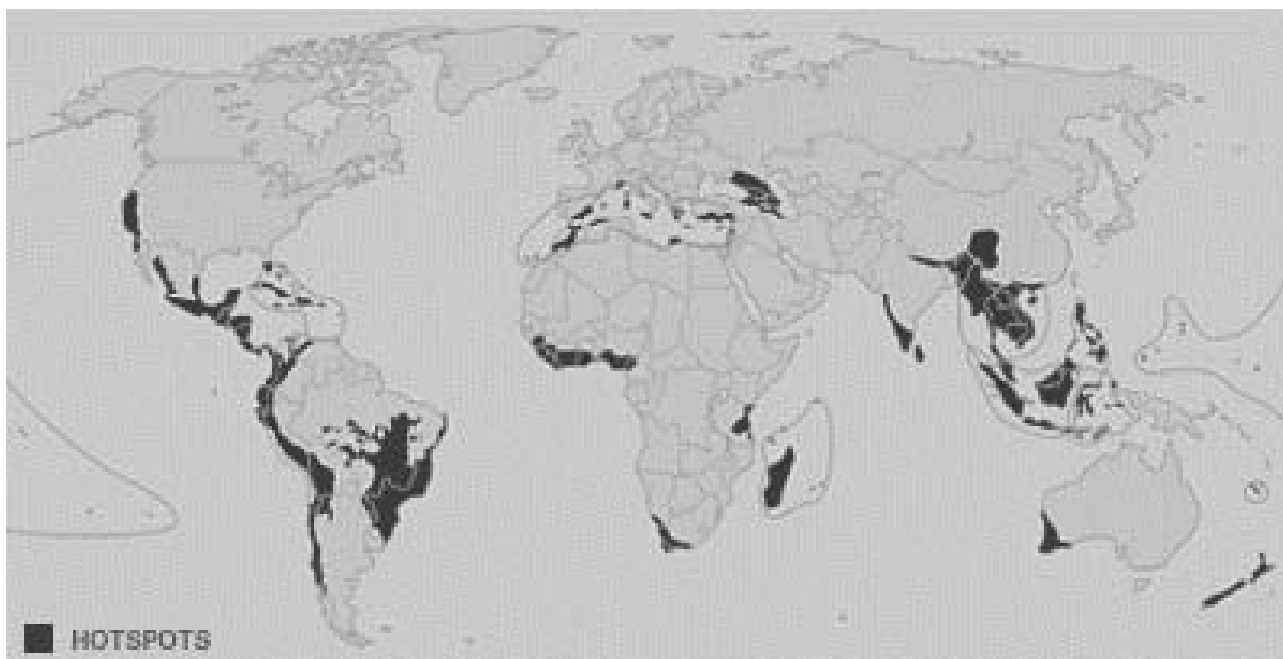
Přestože lze na výsledky WSSD z pochopitelných důvodů nahlížet různě, zaměříme se v našem článku na závěry, dotýkající se biologické rozmanitosti. Připomeňme, že generální tajemník OSN Kofi Annan navrhl při přípravě WSSD, aby se v jeho průběhu věnovala zvýšená pozornost vodě, energii, zdraví, zemědělství a biologické rozmanitosti (Water, Energy, Health, Agriculture, Biodiversity, WEHAB) jako oblastem, prioritním pro udržitelný rozvoj. Základní výstup johannesburského jednání, **Implementační plán WSSD, zahrnuje mj. výzvu, aby členské státy OSN do roku 2010 významně snížily rychlost a rozsah ubývání biologické rozmanitosti, především vymírání (extinkce) druhů planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů**. Účastníci summitu proto odsouhlasili 19 akcí, jejichž realizace by měla napomoci dosáhnout tohoto značně ambiciózního cíle.

Horká místa biodiverzity

Vyjednáváním EU se podařilo do zmiňovaného dokumentu prosadit i požadavek, aby jednotlivé země podporovaly iniciativy, zaměřené na ochranu „horkých míst“ biodiverzity a dalších oblastí významných pro biologickou rozmanitost, a aby podporovaly i rozvoj národních a regionálních ekologických sítí a koridorů. Připomeňme, že jako „horká místa“ biodiverzity označujeme lidskou činností značně ohrožené oblasti s vysokým počtem druhů (druhovou bohatostí) a vysokým podílem endemitů (druhů, vyskytujících se jen na určitém území, v tomto případě pouze v konkrétním „horkém místě“). Pod pojmem region máme v této souvislosti na mysli nikoli samosprávnou část určitého státu, ale jakoukoli část světa, tvořenou více zeměmi, kupř. kontinent. Protože v důsledku nerovnoměrného rozmístění globální biodiverzity se nezanedbatelná část dosud známé suchozemské rozmanitosti nachází v rozvojových zemích (tzv. státy s megadiverzitou), bude toto úsilí dožadováno vyžadovat odpovídající kapacitu, a to nikoli jen finanční. Z tohoto pohledu se pochopitelně zvyšuje význam alfa-taxonomie, tedy objevování, popisu a klasifikace druhů.

Biodiverzita, chudoba a voda

WSSD rovněž zdůraznil, že ochrana biodiverzity a udržitelné využívání jejích složek jsou nezbytné pro

Horká místa biodiverzity

odstraňování chudoby a dosažení udržitelného života lidí. Přijatý Implementační plán také potvrdil, že nezadatelnou roli při ochraně a řízení péči o biodiverzitu a rozumném využívání jejích složek hraje právě Úmluva o biologické rozmanitosti. Uvedený dokument se přitom nesoustřeďuje jen na ochranu biologické rozmanitosti, ale vyjadřuje se k třetímu základnímu cíli CBD, a tím zůstává zabezpečení spravedlivého a rovnoprávného rozdělování zisků z využívání genetických zdrojů, zahrnujícího odpovídající přístup ke genetickým zdrojům a dostatečný přenos technologií včetně biotechnologií do rozvojových zemí. Implementační plán vyzývá k ustavení mezinárodního režimu v rámci Úmluvy o biologické rozmanitosti, který by podporoval právě spravedlivé a slušné dělení výnosů, plynoucích z využívání genetických zdrojů.

Základní dokument WSSD také zahrnuje nový cíl pro přístup obyvatelstva k zdravotně nezávadné vodě a pro vytváření základních hygienických podmínek. Pokud jde o ochranu přírody, Implementační plán vyzývá, aby se do r. 2005 prosadila integrovaná péče o vodní zdroje. Na rozdíl od UNCED věnoval johannesburský summit mnohem menší pozornost lesům. Odvolává se přitom na ministerskou deklaraci druhého zasedání Fóra OSN pro lesy (**United Nations Forum on Forests, UNFF**), které se uskutečnilo v New Yorku v březnu 2002. Naopak v případě moře a mořských zdrojů se podařilo účastníkům shodnout se na významných závazcích. Protože dnes podle střízlivých odhadů trpí 70 % populací hospodářsky významných druhů mořských ryb nadměrným lovem (*přelovením*), měly by být vytvořeny takové podmínky, aby do r. 2015 dosáhly početnosti, umožňující co nejvyšší udržitelný úlovek. Úkol vytvořit do r. 2012 reprezentativní soustavu mořských chráněných území je o to aktuálnější, že na rozdíl od souše, kde má vyhlásování chráněných území dlouholetou tradici, zůstává počet zřízených mořských a pobřežních chráněných území v celosvětovém měřítku stále nedostatečný.

Reálné závazky, nebo zbožná přání?

V rezoluci 5. evropské konference ministrů životního prostředí, jež ve dnech 21. – 23. května 2003 proběhla v ukrajinské metropoli Kyjevě, představitelé 50 států Eurasie znovu potvrdili cíl do r. 2010 zastavit úbytek biologické rozmanitosti na všech jejích úrovních (genetická diverzita, diverzita organismů a ekologická diverzita). K tomu by měly směřovat nejrůznější činnosti, zaměřené na lesní ekosystémy, zemědělství, **Celoevropskou ekologickou síť (Pan-European Ecological Network, PEEN)**, invazní vetřelecké druhy, monitorování a indikátory a v neposlední řadě také na získání veřejnosti a její zapojení do tohoto značně dynamického procesu.

A tak na jedné straně se aktivní péči o biodiverzitu dostalo na vrcholných politických jednáních značné podpory s konkrétně formulovanými cíli, na straně druhé se naskytá otázka, nakolik jsou zmiňované, bezpochyby dobře míněné závazky vůbec reálné a zda nejsou spíše zbožným přáním. Již dnes je zřejmé, že skutečné dosažení popsanych cílů bude znamenat nevídané úsilí všech zainteresovaných stran, už proto, že působení člověka na prostředí bude bezpochyby pokračovat i v nejbližší budoucnosti. Budeme se proto muset zabývat tak citlivou otázkou jako je ochrana a řízená péče o konkrétní krajinu, omezit vliv invazních vetřeleckých druhů, které ohrožují jiné druhy, biotopy nebo i celé ekosystémy, navrhnout rozumné a přitom praktické indikátory stavu, změn a vývojových trendů biodiverzity a zapojit do ochrany péče o biologickou rozmanitost a do udržitelného využívání jejích složek místní obyvatelstvo. Nicméně rozhodující s největší pravděpodobností bude, do jaké míry se nám podaří začlenit výše uvedené cíle do rozmanitých aktivit jiných resortů a odvětví než životní prostředí – jako je zemědělství, lesnictví, turistika, doprava a územní plánování, získat pro tuto myšlenku finanční instituce a soukromý sektor a organizace, zabezpečující rozvojovou pomoc.

Podívejme se proto v dalších řádcích, jak na uvedenou výzvu v poslední době odpovídá z hlediska popsání cílů klíčový proces, naplňování Úmluvy o biologické rozmanitosti.

Další téma péče o globální biologickou rozmanitost: horské ekosystémy

V rámci CBD od doby, kdy vstoupila v platnost, postupně vzniklo hned několik tématických programů, zaměřených na biodiverzitu v hlavních typech ekosystémů. V současnosti tak mají státy, které se staly smluvními stranami úmluvy, možnost zapojit se do programů pro biodiverzitu lesních, mořských a pobřežních ekosystémů, ekosystémů s nedostatkem srážek a travinných ekosystémů a také agroekosystémů. Právě problematice tématic-

a uchovává si značný kulturní a náboženský význam. Především v důsledku působení podnebí vznikla v horách řada naprosto odlišných biotopů. Nepřekvapí nás proto, že horské ekosystémy poskytují útočiště plné třetině dosud známých cévnatých rostlin a že zcela nebo částečně vytvářejí četná „horká místa“ globální biodiverzity.

Při přípravě podkladů pro vlastní diskusi byly s úspěchem využity výsledky *Mezinárodního roku hor*, loni vyhlášeného OSN, a probíhajícího podrobného hodnocení světové horské biodiverzity. Účastníci jednání připravili návrh rozsáhlého programu činnosti CBD pro horské ekosystémy, který musí schválit příští zasedání konference smluvních stran úmluvy.

Důsledný ekosystémový přístup

Revidovaný tématický program pro vnitrozemské vodní ekosystémy je důsledně založen na ekosystémovém přístupu, v tomto případě zejména na ochraně a řízení péči o celá povodí. Značná pozornost je věnována metodám rychlého hodnocení stavu, změn a vývojových trendů živé i neživé složky uvedených ekosystémů. Přestože mořské dno včetně hlubokomořských příkopů je domovem druhově překvapivě bohatých společenstev organismů, dokonale přizpůsobených tomuto prostředí, naráží péče o biodiverzitu mimo výsošné vody jednotlivých zemí na určité právní problémy. Mezinárodní právo totiž umožňuje všem státům volný pohyb po moři a využívání mořských zdrojů v mezinárodních vodách bez poplatků. Aby nedocházelo ke zbytečnému plýtvání již tak omezenými finančními prostředky, vychází nově strukturovaný program činnosti CBD pro ekosystémy s nedostatkem srážek a pro travinné ekosystémy z úzké spolupráce s *Úmluvou OSN o boji proti desertifikaci (UNCCD)*.

8. zasedání SBSTTA se také shodlo na odborně podložených zásadách pro rozvoj turistiky, která může mít dopad na biologickou rozmanitost. Turistika jako donedávna vůbec nejrychleji se rozvíjející odvětví dokáže citlivým způsobem zpřístupnit ochranný cenné lokality tak, že získává nejširší veřejnost pro ochranu přírody a krajiny a současně zabezpečí obživu pro místní obyvatelstvo. Na druhou stranu známe z různých částí světa nemálo případů, kdy právě masová návštěvnost vedla k nevratnému poškození předtím obvykle člověkem málo dotčených ploch nebo dokonce k jejich úplnému zničení.

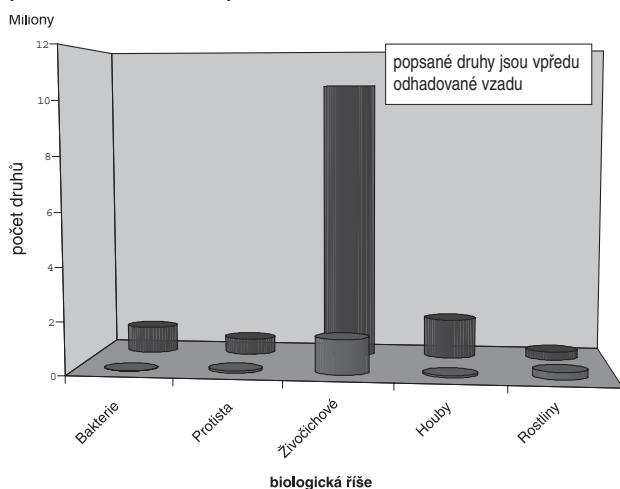
Příští zasedání SBSTTA se uskuteční v listopadu 2003 a bude zaměřeno na chráněná území a ekologické sítě, výměnu technologií mezi jednotlivými státy a na vliv globální změny podnebí na všechny úrovně biologické rozmanitosti.

Jak se závěry WSSD promítnou do naplňování Úmluvy o biologické rozmanitosti

Přímou reakcí států, které ratifikovaly, schválily nebo přistoupily k Úmluvě o biologické rozmanitosti, na výsledky WSSD se stalo *zasedání CBD k víceletému programu činnosti (MYPOW)*. Proběhlo bezprostředně po 8. zasedání SBSTTA ve dnech 17. – 20. března 2003, opět v Montrealu.

Jednání mj. schválilo program zasedání konference smluvních stran úmluvy do r. 2010. Protože se

Počet popsáných a odhadovaných druhů na Zemi (UNEP-WCMC 2000)

kých programů bylo věnováno v pořadí již **8. zasedání Poradního orgánu pro vědecké, technické a technologické záležitosti úmluvy (SBSTTA-CBD)**. Uskutečnilo se ve dnech 10. – 14. března 2003 v kanadském Montrealu, tedy v městě, kde sídlí sekretariát CBD, a předsedal mu delegát České republiky. Pozvání přijalo na 460 vědců, právníků, pracovníků státní správy a představitelů mezivládních, mezinárodních a nevládních organizací a soukromého sektoru ze 126 zemí a Evropských společenství (ES). Připomeňme, že hlavním úkolem zmiňovaného vědeckého panelu je připravit na základě nejnovějších odborných poznatků doporučení, k nimž se jednou za dva roky vyjadřují na zasedání konference smluvních stran političtí představitelé signatářských zemí.

Hlavním tématem 8. zasedání SBSTTA se staly nejruznější otázky, související s **biodiverzitou horských ekosystémů**. A nebylo to náhodou. V současnosti hory zabírají celou třetinu souše a žije v nich 12 % veškeré lidské populace. Přitom si je nutné uvědomit, že hory nevymezuje jen nadmořská výška, ale také zeměpisná poloha, podnebí a v neposlední řadě i sklon svahu. Mnohá pohoří na naší planetě se stále ještě řadí k člověkem málo dotčeným oblastem. Zmiňovaný typ prostředí poskytuje obživu milionům lidí, zůstává těžko nahraditelným zdrojem sladké vody

CBD zabývá tak širokou problematikou, jakou péče o biologickou rozmanitost a trvalé využívání jejích složek bezesporu je, probíhá naplňování úmluvy v již zmiňovaných tematických programech a v celkem 21 průřezových činnostech. Bylo proto rozhodnuto, že do r. 2010 vznikne pouze jediný další tematický program, zaměřený tentokrát na problematiku *ostrovní biodiverzity*. Důvod je nasnadě: v důsledku zeměpisné izolovanosti představují ostrovy oblasti s vysokou druhovou bohatostí čili alfa-diverzitou (počtem druhů), přičemž řada z nich se vyskytuje pouze na konkrétním ostrově či ostrovech a na přilehlé pevnině bychom je marně hledali (ostrovní endemité). Na druhou stranu právě jejich dokonalé přizpůsobení se místním podmínkám vnějšího prostředí vedlo k tomu, že ostrovní poddruhy a druhy planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů bývají zpravidla mimořádně citlivé na změny, vyvolané působením člověka na původní prostředí. Uvádí se například, že při proniknutí určitého invazního vetřeleckého druhu na konkrétní ostrov je pravděpodobnost vyhynutí endemického taxonu 10x vyšší než pravděpodobnost, že vymizí původní, ale neendemický druh. Ačkoliv pro biodiverzitu zbývajících základních typů ekosystémů jako je arktický nebo antarktický tak až do 10. zasedání konference smluvních stran CBD nebude vytvořen žádný jiný nový tematický program, umožní toto rozhodnutí věnovat odpovídající kapacity na naplňování již existujících programů činnosti včetně objektivního hodnocení jejich účinnosti.

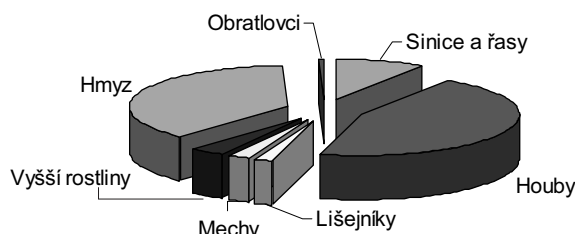
Spravedlivé dělení zisků – klíčový problém

MYPOW věnoval zvýšenou pozornost otázce dostupnosti technologií, nutných k aktivní péči o biologickou rozmanitost. Připomeňme, že pod pojmem *technologie* nemáme v této souvislosti na mysli jen vlastní hmotné technologie jako jsou nejrůznější přístroje (*hardware*), ale i nejrůznější metody, dovednosti a postupy, kupř. patenty, metodika na zařazování ohrožených taxonů do červených seznamů nebo i způsoby využívání rostlin či živočichů v tradičním lékařství (*software*). Protože většina technologií tohoto typu je stále soustředěna v hospodářsky vyspělých zemích Severu a naopak značná část biodiverzity se nachází v rozvojových zemích tzv. Jihu, zůstává odpovídající přenos technologií klíčovou podmínkou pro úspěšnou realizaci CBD. Zmiňovanou problematikou se podrobně zabývala v pořadí již **4. konference o biodiverzitě**, organizovaná v Trondheimu společně vládou Norského království a Programem OSN pro životní prostředí (UNEP) ve dnech 23. – 27. června 2003.

Při snaze dosáhnout spravedlivého a rovnoprávného rozdělování zisků, plynoucích z využívání genetických zdrojů včetně moderních biotechnologických postupů, přeshlapují smluvní strany – až na čestné výjimky – již delší dobu na místě. Jeden z důvodů musíme hledat v tom, že tento třetí cíl CBD ovlivňuje nejvíce jejich hospodářství. Ostatně, obecněji pojatá otázka vlastnických práv k přírodním zdrojům zaměstnává šiky vyjednávačů také v rámci Světové obchodní organizace (World Trade Organisation, WTO) a ostře polarizuje svět na Sever a Jih. K nejdůležitějším událostem při naplňování CBD proto v posledních třech letech patřilo **zasedání pracovní skupiny pro přístup a rozdělování výnosů**

z biologických zdrojů (Bonn, 22. – 26. října 2001), jehož výsledkem byl návrh tzv. **Bonnských směrnic**. Obsahují totiž podrobný popis následných kroků, kterými by smluvní strany CBD umožnily přístup ke genetickým zdrojům, nacházejícím se na jejich území. Návrh pochopitelně předpokládá, že se jak stát, na jehož území se konkrétní genetický zdroj nachází, tak země, která jej chce využívat, dohodnou na určitých podmínkách. Nespornou výhodou směrnic zůstává, že nejsou přísně neměnitelným dokumentem. Naopak se předpokládá, že budou upřesňovány právě na základě toho, jak se osvědčí přímo v praxi. Zasedání smluvních stran CBD k víceletému programu činnosti znamenalo nepochybný krok vpřed tím, že se na něm dosáhlo shody vytvořit určitý mezinárodní režim, rozumným způsobem řešící přístup ke genetickým zdrojům a rozdělování zisků, vyplývajících z jejich využívání.

Druhá bohatost hlavních taxonomických skupin v ČR (Plesník & Staňková 2002)

Přestože skutečně účinné naplňování Úmluvy o biologické rozmanitosti není dost dobře myslitelné bez úzké spolupráce s dalšími mezinárodními vícestrannými úmluvami, týkajícími se životního prostředí, odbornými institucemi OSN, mezivládními a mezinárodními nevládními organizacemi, soukromým sektorem a dalšími zainteresovanými stranami, zůstává těžiště těchto nezbytných aktivit na jednotlivých smluvních stranách. **Strategický plán CBD**, přijatý na 6. zasedání konference smluvních stran a zahrnující období 2002 – 2010, oprávněně připomíná význam základních dokumentů, zpracovávaných a uskutečňovaných smluvními stranami – **Národní strategie ochrany biodiverzity** a na ni navazujícího **Akčního plánu**. Právě tyto koncepce, stanovující priority v péči o biodiverzitu a v udržitelném využívání jejích složek v určitém státě, by měly být důsledně založeny na výše zmiňovaném meziresortním a mezisektorovém přístupu.

Udržitelné využívání biologické rozmanitosti: mýtus nebo nevyhnutelnost?

Zatímco pro ochranu biologické rozmanitosti dnes máme k dispozici řadu ověřených a propracovaných postupů, ať už v místě výskytu (*in situ*) nebo mimo něj (*ex situ*), poněkud jiná situace nastává v případě udržitelného využívání jejích složek. V praxi se setkáváme spíše s oběma krajními přístupy. Na jedné straně zastánci protekcionářského přístupu vycházejí z názoru, že přinejmenším ohrožené populace nebo

celé druhy by měly být chráněny co nej přísněji. Jakékoliv využití pro konzumní účely dříve či později povede u těchto ohrožených druhů k jejich vymizení, protože poptávka zabrání jakékoli regulaci odebrání zmiňovaných organismů z přírody. Naproti tomu odpůrci této koncepce tvrdí, že nejlepším způsobem, jak do budoucnosti zachovat populace komerčně zajímavých druhů planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů, je jejich bezprostřední využití na přísně tržním základě. Podle nich si vlastník či uživatel určitého biologického zdroje sám nej lépe pohlídá, aby jej nevyčerpal a nepřišel tak o budoucí zisky. Oba tábory se přitom nepokrytě odvolávají právě na myšlenku udržitelného (rozumného, moudrého) využívání složek biologické rozmanitosti.

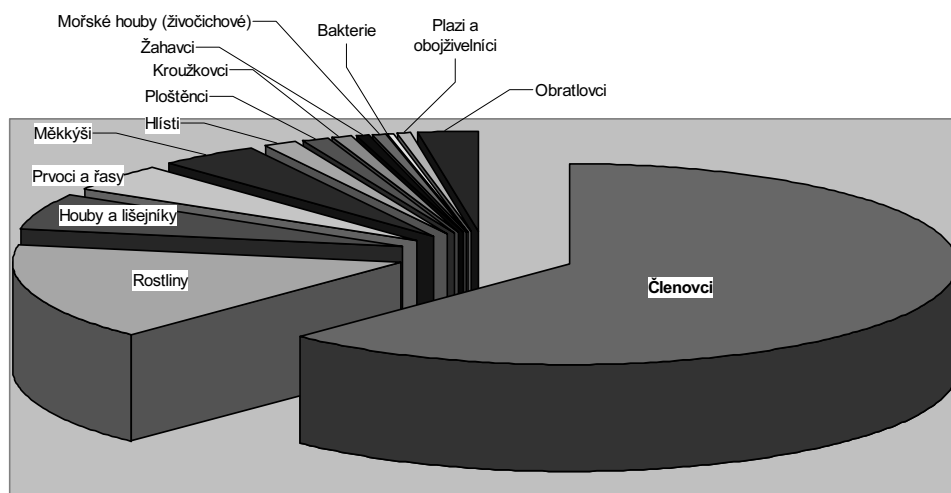
Pro CBD se udržitelné využívání nejrůznějších složek biodiverzity stalo jedním ze tří hlavních cílů.

Abebe. Akci finančně podpořily dva tradiční sponzoři mezinárodní péče o biodiverzitu, vlády Norska a Nizozemska, a kromě odborníků z vědeckovýzkumných pracovišť se jí účastnili i praktici, realizující projekty udržitelného využívání biologických zdrojů. Nechyběli ani zástupci organizací místních obyvatel zemí hospodářsky méně rozvinutého Jihu a sdružení uživatelů.

Zásady udržitelného využívání

Udržitelné využívání složek biodiverzity musí probíhat takovým způsobem a v takové míře, že nepovede k dlouhodobému úbytku biologické rozmanitosti. Bude tedy možné zachovat jejich potenciál tak, aby uspokojily potřeby současné a příštích generací. Připomenutí této zdánlivě banality je na místě zejména proto, že pod hlavičkou **udržitelného využívání** lidé v mnoha případech způsobili významné

Rozložení známých biologických druhů v taxonomických skupinách (UNEP 1995)

V letech 2001 – 2002 postupně proběhly v mozambickém Maputu, Hanoji a v ekvádorském městě Salinas tři semináře, zabývající se zmiňovanou politicky značně ožehavou problematikou. Jejich účastníci analyzovali modelové studie, kdy rozumné využívání populací, společenstev i biotopů vedlo nejen k jejich dlouhodobému zachování, ale současně přineslo i nemalý zisk místním obyvatelům. Stejně tak vyhodnotili případy, při nichž nadměrný lov, sběr či jiné odebrání planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů z volné přírody vyvolalo zhroucení jejich populací. Nejznámějším příkladem z 90. let 20. století zůstává příliš intenzivní lov některých populací průmyslově využívaných mořských ryb, mj. v severozápadním Atlantickém oceánu. Nadměrná těžba dřeva má na svědomí také rapidní úbytek některých cenných tropických dřevin jako jsou stromy rodu *Swietenia*, pro jejichž dřevo se vžil obchodní označení *mahagon*.

Sestavit praktické zásady a podrobnější návod, jak udržitelně využívat cílové komponenty biologické rozmanitosti, měl za úkol pracovní seminář, organizovaný CBD ve dnech 6. – 8. května 2003 v etiopské Addis

změny ekosystémů a následnou ztrátu biodiverzity. V USA došlo v uplynulých dvaceti letech k velkoplošné přeměně přírodních ekosystémů na pastviny právě pod záminkou jejich udržitelného využívání. Že nejde o čistě akademickou záležitost, dokládá nejnovější údaj, odhadující hodnotu mezinárodního obchodu planě rostoucími rostlinami a volně žijícími živočichy a výrobky z nich (včetně ryb a dřeva) na 158 miliard USD (4,4 bilionu Kč) ročně. I přes značný rozvoj ekologie, ochranné biologie a dalších příbuzných disciplín nám často chybí znalosti nutné k tomu, abychom pro konkrétní populaci co nejobjektivněji určili optimální a současně udržitelný výtěžek. Nepochybnou nevýhodou zůstává, že informace o tom, jakou největší část populace můžeme dlouhodobě odebrat, získáme většinou až poté, co v důsledku jejího nadměrného využívání dojde k určitým problémům. Proto je důležité, aby nejrůznější projekty a programy adaptivní, tedy mimořádně pružné péče o vybrané složky biodiverzity v různém měřítku měly k dispozici objektivní a aktuální údaje a jasné metody hodnocení. Ukazuje se, že příslušný

výzkum, monitorování a určení následných limitů využití by měla uskutečňovat odborná instituce, zaměřená na ochranu tohoto zdroje. To ovšem nevylučuje, že první dvě jmenované činnosti nemůže provádět ve spolupráci s uživateli takového zdroje. Z tohoto důvodu účastníci semináře věnovali nemalou pozornost praktickým metodám, jak vyčíslit složky biologické rozmanitosti a včas zachytit jejich úbytek.

Navržené praktické zásady a podrobnější návod udržitelného využívání složek biodiverzity budou po další kritické recenzi předloženy v listopadu 2003 již zmiňovanému 9. zasedání SBSTTA-CBD. Politické rozhodnutí o nich by poté mělo padnout na nejbližším, v pořadí již 7. zasedání konference smluvních stran CBD v únoru 2004 v malajském Kuala Lumpur.

Současná (ne)znalost biodiverzity v. politické závazky: hledání kompromisu

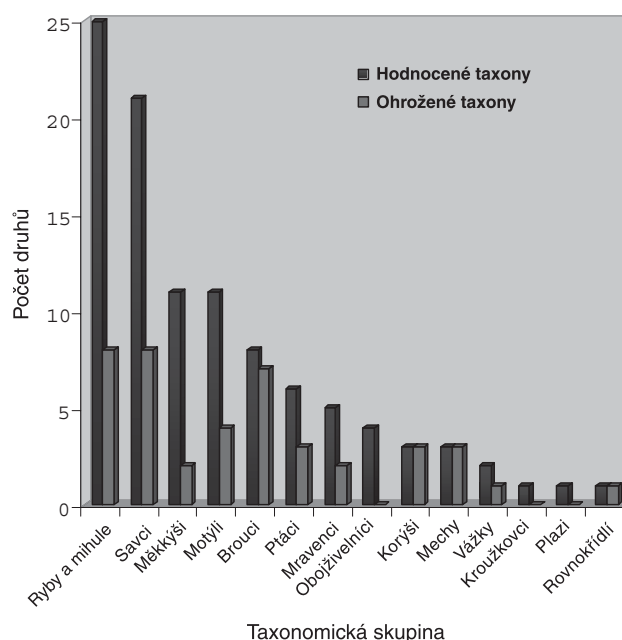
Není žádným tajemstvím, že naše znalosti o globální biodiverzitě zůstávají i nadále značně omezené. Biologická rozmanitost přitom představuje do té míry komplexní koncepci, že ji dost dobře nelze postihnout jednoduchou veličinou. Nejjednodušším způsobem se proto zdá být vyčíslení počtu jejích jednotlivých složek, kupř. genů, druhů nebo typů přírodních stanovišť. Podle střízlivých odhadů až dosud vědci popsali pouze 2 – 20 % druhů, ve skutečnosti obývajících naši planetu. I v případě formálně vědecky popsaných druhů máme velmi často k dispozici zlomkovité, pokud vůbec nějaké údaje o jejich rozšíření, bionomii, početnosti či evoluční historii. Ačkoliv novější výzkumy, na nichž se podíleli i čeští odborníci, naznačují, že tropické pralesy obývá přece jen nižší počet druhů hmyzu, než se původně usuzovalo, vyskytují se tři ze čtyř druhů v rozvojových zemích. V případě genetické diverzity zůstává naše znalost ještě omezenější. Až dosud byl genom úplně popsán u 100 druhů včetně člověka a dalších 600 projektů sekvencování genomu prokaryontních a eukaryontních organismů probíhá. Domníváme se, že na každý druh připadá 220 geneticky odlišných populací. Přestože dnes běžně pracujeme s údaji o využití půdy, získanými dálkovým průzkumem Země s rozlišením pro klíčové oblasti jen 20 m, ukazuje se, že srovnatelná data sahají spíše jen do poloviny 90. let 20. století. Dokud nebudeme vědět více o organismech, tvořících živou složku určitého ekosystému, nemůžeme zcela porozumět tomu, jak vlastně funguje.

Pokusit se navrhnout, jak v rámci Úmluvy o biologické rozmanitosti odpovědět na výše uvedené závazky z rozmanitých politických fór, si kladl za cíl pracovní seminář **Rok 2010 – výzva pro světovou biodiverzitu**. UNEP, Program OSN pro rozvoj (UNDP) ve spolupráci s předními světovými nevládními organizacemi na něj na 21. – 23. května 2003 pozvaly do starobylého Ústavu strojních inženýrů v londýnském Westminsteru nejen odborníky, zabývající se uvedenou problematikou, ale i představitele významných mezivládních organizací, státní správy některých států a vybraných zájmových skupin. Seminář by nemohl proběhnout bez obou hlavních sponzorů – britské a nizozemské vlády.

Jednání potvrdilo, že výběr vhodných indikátorů musí být založen jak na nejnovějších vědeckých

poznatcích, tak také na potřebách těch, kteří budou tyto ukazatele používat v praxi. Čistě pro účely hodnocení, nakolik se členské státy vypořádaly se svým slibem podstatně snížit rozsah ubývání biodiverzity na Zemi, bude nejhodnější, aspoň pro suchozemské ekosystémy, kombinovat údaje z družicového snímkování planety s některými dostupnými daty z určitých ploch. Můžeme kupř. vyhodnotit údaje o úbytku a rozpadu původních biotopů z let 1995, 2000, 2005 a 2010 a doplnit je daty o druhové bohatosti suchozemských obratlovců a rostlin v 867 ekoregionech světa, které na základě současných znalostí nedávno vymezil Světový fond na ochranu přírody. Výstupy terénních výzkumů, promítnuté do odpovídajících modelů, mohou posloužit pro stanovení vlivu člověka na populace planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů v určitém typu využití půdy (kupř. pro zemědělskou výrobu, lesní hospo-

Globálně hodnocené a ohrožené druhy v ČR podle taxonomických skupin (IUCN 2000)

dářství, vodní zdroje) v konkrétním biomu. Pro podchycení změn v genetické rozmanitosti budeme pro tuto chvíli muset vystačit s informacemi o vývojových trendech odrůd a kultivarů plodin, plemen domácích a hospodářských zvířat a v některých případech i hospodářsky významných dřevin.

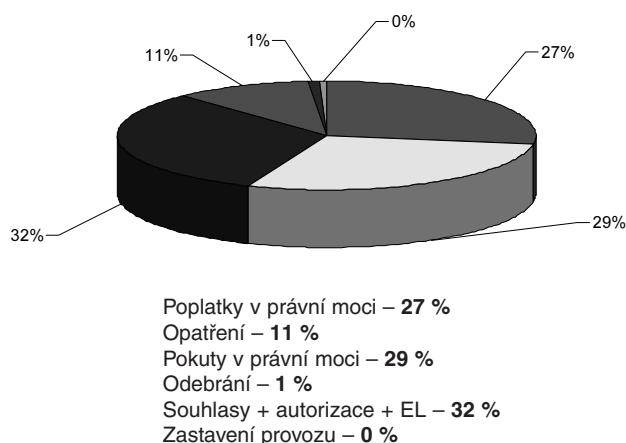
Protože londýnský seminář představuje začátek úsilí rozumným způsobem realizovat příslib vlád, učiněný během WSSD, budou v nejbližší době v tomto směru osloveny smluvní strany CBD, mezinárodní mezivládní i nevládní organizace, akademická pracoviště, soukromý sektor i další zainteresované strany. Po odborné stránce by tento proces mělo garantovat vědecké pracoviště UNEP – **Světové informační středisko ochrany přírody** se sídlem v britské Cambridgi.

**RNDr. Jan Plesník, CSc.,
Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha**

Česká inspekce životního prostředí v roce 2002

Struktura činnosti ČIŽP byla v roce 2002 přibližně stejná jako v několika předcházejících letech. Mírně se snížil podíl prověrek (ze 49 na 47 %) a zvýšil podíl vyjádření a auditů (z 24 na 27 %). Snížil se i podíl poplatků (z 8 na 6 %). Podíl pokut na struktuře činnosti činil 6 %, souhlasů a autorizací 7 %, opatření k nápravě 2 % a stížností rovněž 2 %.

V roce 2002 se poprvé zastavil nárůst celkového počtu inspekcí. Uskutečnilo se jich celkem 17 774 (19 454 v roce 2001). Souvisí to s cíleným přechodem ČIŽP na náročnější, hlubší a systematictější typy kontrol a také se změnou způsobu vykazování. Průměrný počet kontrol na jednoho inspektora se snížil z 51 na 45. Jako v předcházejícím roce nejvyšší průměr v počtu inspekci na jednoho inspektora byl na úseku ochrany přírody (51) a z oblastních inspektorátů v Brně (67) a v Havlíčkově Brodě (62). Největší

Obr. 1 Struktura rozhodnutí v právní moci v roce 2002

počet inspekci provedl úsek ochrany vod – 4828 (v roce 2001 celkem 4952). Z oblastních inspektorátů jako v letech předcházejících největší počet inspekci provedl OI Brno – 3087 (v roce 2001 celkem 3018). Nejmenší počet inspekci tradičně vykazuje úsek ochrany lesa – 1392 (v roce 2001 celkem 1309), z oblastních inspektorátů podobně jako v předcházejícím roce OI České Budějovice – 1053 (v roce 2001 celkem 1128).

ČIŽP vydala v roce 2002 celkem 8065 správních rozhodnutí, z toho 7971 bylo v tomto roce pravomocných. Jejich strukturu tvoří: 2169 vydaných a tentýž počet pravomocných rozhodnutí o poplatcích v ochraně ovzduší, 2343 (2218 pravomocných) rozhodnutí o pokutách, 2513 rozhodnutí o souhlasech s novými technologiemi a umístěním zdrojů znečištění v ochraně ovzduší, 65 rozhodnutí o autorizaci k měření emisí a imisí a schválení užívání nových zařízení v ochraně ovzduší, 836 nápravných opatření, 75 rozhodnutí o odebrání nelegálně držených chráněných organismů a 34 o zastavení provozu.

ČIŽP vydala v roce 2002 celkem 4747 **správních rozhodnutí** preventivního charakteru, tj. těch, která neřeší rozpor se zákonem, ale vyplývají z ekolo-

gické politiky státu (souhlasy s novými technologiemi, autorizace subjektů měření emisí a imisí, rozhodnutí o poplatcích). V roce 2001 vydala 6064 takových rozhodnutí, pokles je způsoben převáděním poplatkové agendy do pravomoci krajů.

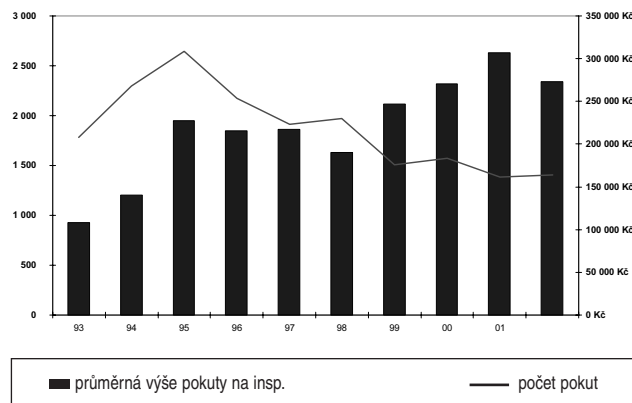
V roce 2002 bylo vydáno celkem 2169 **rozhodnutí o poplatcích** v ochraně ovzduší v celkové výši 514 565 950 Kč. V souvislosti s účinností nového zákona o ochraně ovzduší (zák. č. 86/2002 Sb.) předala ČIŽP agendu vyměřování poplatků za znečišťování ovzduší ke dni 30. 6. 2002 příslušným krajským úřadům. V oblasti ochrany vod byla poplatková agenda předána k 1. 1. 2002, rovněž v souvislosti s účinností příslušného zákona.

ČIŽP uložila v roce 2002 celkem 2343 **pokut**, z toho 2280 bylo v tomto roce pravomocných. Celkový počet uložených pokut oproti předcházejícímu roku mírně poklesl (2627 pokut v roce 2001), ale zvýšil se celkový objem uložených pokut na 69 086 974 Kč (65 146 867 Kč v roce 2001). Nejvyšší objem pokut uložil úsek odpadového hospodářství (19 767 700 Kč), z regionů pak OI Olomouc (10 254 525 Kč). Průměrná výše pravomocné pokuty se zvýšila na 30 301 Kč (26 418 Kč v roce 2001).

Nejvyšší průměrné pravomocné pokuty vykazuje tradičně úsek ochrany lesa – 74 834 Kč (70 908 Kč v roce 2001), nejnižší úsek ochrany přírody – 11 359 Kč (10 456 Kč v roce 2001). Nejvyšší průměrné pokuty ukládal OI v Praze (54 725 Kč), nejnižší OI v Havlíčkově Brodě (17 446 Kč). Nejvyšší pokutu uložil OI Praha ve výši 3 000 000 Kč.

Pokuta byla výsledkem inspekce ve 13 % případů, což se shoduje s rokem 2001.

Podíl odvolání na počtu všech vydaných rozhodnutí o pokutách je 18 %.

Obr. 2 Objem pokut na jednoho inspektora a celkový počet pokut v letech 1993 – 2002

Autoremedurou bylo řešeno 0,4 % uložených pokut.

V oblasti ochrany přírody se uplatňovala možnost udílení blokových pokut mimo správní řízení. Bylo tak uloženo celkem 48 pokut v objemu 22 000 Kč. Nejvíce blokových pokut uložil OI Praha (19) v nejvyšším objemu (12 300 Kč).

Správními rozhodnutími nápravného charakteru rozumíme ta, která se vydávají samostatně nebo s rozhodnutím o pokutě. V roce 2002 bylo vydáno 836 rozhodnutí o opatření k nápravě (747 v roce 2001) a 34 rozhodnutí o zastavení provozu (32 v roce 2001).

V souladu s požadavky nového zákona o vodách č. 254/2001 Sb. vede ČIŽP od roku 2002 centrální evidenci **havárií**. Byl proto vytvořen nový systém evidence v prostředí Access a navázána užší spolupráce s ředitelstvím HZS s cílem získat potřebné informace o všech vzniklých haváriích na vodách. Tato spolupráce se v evidenci havárií již zřetelně projevila, oproti posledním 3 rokům vzrostl počet evidovaných havárií o více než 40 %.

- počet havárií v evidenci ČIŽP v roce 2002 celkem: **246**
- počet havárií způsobených povodněmi v evidenci ČIŽP v roce 2002 celkem: **133**
(tyto havárie jsou evidovány samostatně)
z toho ČIŽP prošetřovala nebo se šetření zúčastnila: **247** havárií
- z toho na podzemních vodách: **12**
- počet ropných havárií: **121**
- objem pokut udělených za havárie: **1 047 500 Kč**
- vyčíslené celkové náklady u havárií: **24 648 715 Kč**

Ve srovnání s rokem 2001 je počet havárií na vodách o 83 vyšší. Mezi nejčtenější havárie patří stejně jako v minulých letech havárie způsobené při dopravě, 26 těchto případů představuje 10,6 % z celkového počtu. V roce 2001 to bylo 23 havárií (14 %). Za ně se svou četností znovu řadí havárie v zemědělství, 18 případů představuje 7,4 % z celkového počtu. V roce 2001 to bylo 15 havárií (9 %). Úniky ropných látek způsobily 121 havárií (49,2 %). V roce 2001 to bylo 67 havárií (41 %). Úhyn ryb byl průvodním jevem u 49 havárií, tj. u 19,9 %. V roce 2001 to bylo 33 havárií (20 %).

Součástí činnosti ČIŽP je také **vydávání stanovisek** pro jiné orgány. Tato činnost probíhá mimo správní řízení a tvoří ji souhlasy, vyjádření k žádostem o podporu ze SFŽP, stanoviska ke zpracovaným studiím EIA, stanoviska k auditům aj. Celkem bylo v roce 2002 vydáno 10 264 stanovisek (9592 v roce 2001). Nejvíce vyjádření a stanovisek zpracoval úsek ochrany ovzduší (4698), nejméně úsek ochrany lesa (817). Z oblastních inspektorátů nejvíce stanovisek zpracoval podobně jako v předcházejícím roce OI Brno (2092), nejméně OI Liberec (359).

ČIŽP spolupracuje se všemi organizacemi resortu a především s MŽP. Dále spolupracuje s Generálním

ředitelstvím cel v oblasti úmluvy CITES a GMO, s Českou obchodní inspekcí, s krajskými, okresními i místními úřady, s Policií ČR, Hasičským sborem, Inspekcí bezpečnosti práce, Hygienickou službou, ÚKZÚZ, SRS ČR, soudními orgány atd.

Řešení stížností, oznámení, podnětů a petic tvoří 5 % z celkové činnosti ČIŽP. ČIŽP prošetřila v roce 2002 celkem 1004 stížnosti. Ty spolu s podněty a peticemi jsou důležitým prvkem v komunikaci s veřejností, tvoří významnou zpětnou vazbu a jejich důležitým prvkem je i zvyšování právního vědomí. Z hlediska dlouhodobých trendů se jeví počet stížností jako stabilizovaný jak u celkových výsledků, tak u počtu stížností ve složkách. V roce 2002 ČIŽP prováděla ve 133 případech šetření na základě podnětů podaných nevládními organizacemi nebo širší veřejností.

V roce 2002 zaznamenala Česká inspekce životního prostředí poprvé pokles počtu **žádostí o informace** (ze 194 v roce 2001 na 163). Poklesl počet žádostí ve smyslu zákona č. 123/1998 na 120 (148 v roce 2001) i ve smyslu zákona č. 106/1999 na 20 (29 v roce 2001). Vzrostl pouze počet žádostí vztahujících se k oběma zákonům současně na 23 (16 v roce 2001, 4 v roce 2000).

Nejvíce, 33 žádostí, vyřizovalo podobně jako v předcházejícím roce ředitelství a z oblastních inspektorátů Olomouc (25), v tomto roce ve stejném počtu také Hradec Králové (25). Nejméně žádostí, podobně jako v předcházejícím roce, bylo adresováno OI pro Prahu a Střední Čechy.

Stejně jako v předcházejících letech směřovalo nejvíce žádostí do oblasti ochrany ovzduší a nejméně do oblasti ochrany lesa. Téměř trojnásobně vzrostl v roce 2002 zájem o informace z oblasti odpadového hospodářství a ochrany lesa, v ostatních složkách se počet žádostí snížil. V roce 2002 se žádná ze žádostí netýkala několika složek současně.

Všechny informace byly poskytnuty bezplatně.

Pouze v jednom případě byla informace odepřena podle par. 8, odst. 2, pís. a) zák. č. 123/1998, a to na OI Olomouc. Jednalo se o žádost o zpřístupnění informace, kterou poskytla osoba, jež k tomu nebyla povinna a nedala předem souhlas ke zpřístupnění této informace. Tazatel se proti rozhodnutí neodvolal.

Kromě informací vyžádaných podle jednotlivých zákonů poskytuje ČIŽP veřejnosti informace z vlastního podnětu nebo na žádost médií. Další informace o práci ČIŽP a výsledcích jejích kontrol jsou veřejnosti k dispozici na internetové stránce **www.cizp.cz**.

ČIŽP prošetřuje podněty a stížnosti nevládních organizací a poskytuje jim informace podle platných zákonů. V některých oblastech jsou organizována vzájemná setkání, někde inspektoři vystupují na vzdělávacích a osvětových akcích pořádaných nevládními organizacemi.

**Eva Rolečková,
tisková mluvčí ČIŽP
(zpracováno z údajů ve Zprávě
o činnosti ČIŽP v roce 2002)**

Konference o přeshraničním pohybu odpadů

Ve dnech 23. – 25. 6. 2003 se v Praze konala konference o přeshraničním pohybu odpadů, pořádaná **mezinárodní sítí inspekčních orgánů zemí Evropské unie pro životní prostředí IMPEL**. Členem této organizace je od 1. 1. 2003 i Česká inspekce životního prostředí. Za IMPEL byla pořadatelem konference sekce pro přeshraniční pohyb odpadů, které předsedá, stejně jako pražské konferenci, pan Ruud de Krom z holandského inspektorátu.

Odborníci ze zemí EU i ze států přistupujících se v Praze zabývali problémy přeshraničního pohybu odpadů v návaznosti na předpisy EU a na Basilejskou konvenci. Pražská konference se zabývala hlavně otázkami, které vyvolá přistoupení nových zemí v příštím roce – jde především o nalezení systému, jakým

Zástupci IMPELu na tiskové konferenci v Praze. Předse-
da pražské konference Ruud de Krom je třetí zleva.

Foto J. Plamínková

se bude monitorovat mezi-
státní pohyb odpadů, až po
vstupu kandidátských zemí
do EU padnou kontroly na
hranicích jednotlivých států.
Po vzoru členských států
patrně vznikne v nás cent-
rum sbírající informace
o přeshraničních tocích
odpadů u nás. Centrum by
mělo fungovat patrně při
brněnském inspektorátu
ČIŽP. Experti se dále
dohodli, že si budou vymě-
ňovat informace o odpadech
s dalšími státy. Při zavádění
tohoto informačního
systému budou Česku, Slo-
vensku a Maltě pomáhat

odborníci z Německa a Velké Británie. Na vybudování
monitorovací sítě se pokusí IMPEL sehnat peníze
v sekretariátu Basilejské úmluvy.

Pla

Kniha, která pomůže při komunikaci s úřady

**Politici a úředníci nezdědka mluví o informova-
nosti, o komunikaci s veřejností, o zapojování
občanů do rozhodování. Mnohdy to vypadá, že
jediné, co chybí, jsou aktivní občané. Zkuše-
nosti z terénu však ukazují, že situace je mno-
hem pestřejší – není výjimkou, že se na úřadě
potká více či méně neochotný úředník s obča-
nem, který nezná svoje občanská práva, neori-
entuje se ve spleti úřadů a jejich pravomocí.
Komunikace v takovém případě nutně vážne,
v horším případě končí konfliktem.**

Kultivace českého úřednictva je jedním z cílů
reformy veřejné správy (viz nový zákon o úřední-
cích samosprávných celků a projekt vzdělávání
úředníků). Občanům se v jejich emancipaci snaží
pomoci některé nevládní neziskové organizace.
Jednou z nejaktivnějších je v tomto směru Ekolo-
gický právní servis, který již několik let vydává
praktické příručky s návody, jak komunikovat
s úřady a efektivně se zapojit do rozhodovacích
procesů.

Zatím poslední kniha v této řadě se jmenuje **Stát,
kraj, obec a občan při ochraně životního pro-
středí**. Kniha, reflektující legislativu platnou k
začátku roku 2003, je rozdělena do sedmi částí –
první dvě vysvětlují pro praktickou činnost důležité
pojmy z oblasti práva a veřejné správy a také
strukturu právních předpisů. Třetí, čtvrtá a pátá
kapitola je věnována výkonu státní správy a samo-
správy na úrovni státu, obcí a krajů, s důrazem na

kompetence jednotlivých úřadů. Poslední dvě
kapitoly se věnují právu na informace a možnos-
tem, jak se občané mohou aktivně zapojit do
ochrany životního prostředí – popisuje se zde
zejména správní řízení, proces EIA a příprava
územního plánu.

*„Brožuru jsme psali s přesvědčením, že k výbavě
člověka ve společnosti patří základní přehled
o uspořádání státu, o jeho orgánech a způsobech,
kterými tyto orgány spravují veřejné záležitosti.
Věříme, že člověk s takovými znalostmi se snad-
něji může chovat jako sebevědomý, aktivní občan,
a ne jako poddaný neomylné vrchnosti, na kterou
může jen nadávat,“* vysvětlují svůj záměr autoři
knihy, právníci **Vítězslav Dohnal a Pavel Černý**.

Publikace má **cennou přílohu**: Kompetence jed-
notlivých orgánů veřejné správy na úseku ochrany
životního prostředí. Čtenáři v ní najdou, který
orgán a podle jakého zákona je příslušný rozhod-
nout o věci, která občany zajímá – mj. kdo a podle
jakého paragrafu rozhoduje o ochraně zemědě-
lského půdního fondu; o ochraně veřejného zdraví;
ochraně lesa či prevenci vážných havárií.

Knihu, která vyšla s podporou programu MATRA
holandské vlády, je možné si objednat na webo-
vých stránkách EPS.

Petra Kolínská
(převzato ze zpravodajství Econnectu,
<http://zpravodajstvi.ecn.cz>)

Udržitelná spotřeba – výzva pro 21. století

Na pracovním semináři k udržitelné spotřebě (konaném 30. 5. 2003 na MŽP) přijali jeho účastníci Prohlášení, které vyzývá vládu ČR k řadě praktických úkolů směřujících ke změnám vzorců výroby a spotřeby (např. zřízení specializovaného Výboru pro udržitelnou spotřebu a výrobu pod Radou vlády pro udržitelný rozvoj, nastavení nižší sazby DPH pro environmentálně šetrné služby, přípravu nového vládního programu „Zelená veřejná správa“, pravidelné vyhodnocování a porovnávání indikátorů úrovně udržitelné výroby a spotřeby v ČR a progresivních zemí (např. „ekologické stopy“) a další). Prohlášení je otevřeno k přistoupení dalších partnerů.

Prohlášení k udržitelné spotřebě

Ve dnech 29. až 30. 5. proběhla v České republice národní konference „**Udržitelná spotřeba – výzva pro 21. století**“, kterou pod záštitou ministra životního prostředí ČR RNDr. Libora Ambrozka připravil Program OSN pro životní prostředí (UNEP) ve spolupráci se Sítí ekologických poraden (STEP), Českým národním komitétem UNEP a Ministerstvem životního prostředí ČR.

Konference proběhla v rámci programu „**Příležitosti udržitelné spotřeby pro Evropu**“ (SCOPE Sustainable Consumption Opportunities) a představila dokument „**Příležitosti udržitelné spotřeby**“ vypracovaný UNEP – Regionální kanceláří pro Evropu a Divizí technologie, průmysl a životní prostředí. Zpráva je určená především pro rozhodovací sféru a navrhuje hlavní strategie pro dosažení změny směrem k efektivní, odpovědné a přiměřené spotřebě.

Konference identifikovala základní partnery dialogu o udržitelné spotřebě a výrobě, kterými jsou:

- Veřejná správa (vláda, státní správa, samospráva)
- Podnikatelský sektor (průmysl, zemědělství, doprava, obchody, distribuční sítě, profesní svazy)
- Občané a občanské iniciativy
- Vzdělávací a vědecko-výzkumné organizace, média

My, níže podepsaní účastníci konference UNEP a partneři budoucího dialogu, jsme se seznámili s programem SCOPE a zprávou UNEP Příležitosti udržitelné spotřeby a diskutovali jsme možnosti rozvíjení vzorců udržitelné spotřeby a výroby („SPAC“ Sustainable Production and Consumption) v ČR. Udržitelnou výrobu a spotřebu chápeme v širokém smyslu – týká se lidských činností jako jsou využívání a zatěžování přírody a krajiny, čerpání přírodních zdrojů, výroba nej-různějších komodit zahrnující materiálové i energetické vstupy, služby, doprava, nakládání s odpady.

Protože jako iniciativní neformální skupina kolem Českého národního komitétu UNEP považujeme udržitelné vzorce spotřeby a výroby za klíčové téma udržitelného rozvoje ČR, chceme:

- Šířit myšlenky udržitelné spotřeby a výroby, např. rozšiřováním zprávy Příležitosti udržitelné spotřeby mezi další partnery
- Propagovat téma udržitelné spotřeby a výroby, včetně podpory odbytu výrobků a služeb šetrných k životnímu prostředí
- Ukazovat na konkrétních příkladech pozitivní řešení, která udržitelná spotřeba přináší
- Oslovit ke spolupráci v iniciativě další partnery a vytvořit společnou komunikační síť
- Uspořádat za účasti podnikatelského sektoru obdobné semináře zaměřené na téma udržitelné spotřeby a výroby

- Přispívat k rozvoji udržitelné spotřeby a výroby konkrétními akcemi

Jako iniciativa pro udržitelnou spotřebu a výrobu vítáme přípravu Rady vlády pro udržitelný rozvoj v ČR a žádáme vládu o zřízení jejího specializovaného Výboru pro udržitelnou spotřebu a výrobu.

K praktickým úkolům změny vzorců spotřeby a výroby, před kterými stojí česká společnost, žádáme všechny partnery o dialog a spolupráci a zejména pak vládu o:

- Zřízení specializovaného Výboru pro udržitelnou spotřebu a výrobu pod Radou vlády pro udržitelný rozvoj.
- Odstranění environmentálně škodlivých podpor a dotací státu a dále o nastavení nižší sazby DPH pro environmentálně šetrné služby, výrobky, obnovitelné zdroje energie apod.
- Zapracování kritérií udržitelné spotřeby do všech sektorových politik.
- Přípravu nového vládního programu „Zelená veřejná správa“ zaměřeného na snižování spotřeby ve veřejném sektoru, podporu odbytu environmentálně šetrných výrobků, služeb a obnovitelných energií, dlouhodobých sociálně citlivých řešení vyšší zaměstnanosti apod.
- Akceleraci existujících programů zeleného zásobování a nakupování (Green Procurement) s využitím pozitivních zahraničních zkušeností a doporučení OECD, UNEP a EU.
- Veřejné vyhodnocení efektivity programu podpory Ekologicky šetrných výrobků ještě v roce 2003.
- Pravidelné vyhodnocování a porovnávání indikátorů úrovně udržitelné výroby a spotřeby v ČR a progresivních zemí (např. „ekologické stopy“)
- Omezování neudržitelné spotřeby a využívání krajiny, růstu měst a znehodnocování venkova
- Podporu realizace vzorových prakticky zaměřených projektů šetrné výroby a spotřeby zejména na místní úrovni (místní podnikání a spotřeba, výměna lokálních služeb LETS atd.).
- Změny zákonů o ochraně spotřebitele a o reklamě v duchu norem ČSN ISO 14020-25 pro omezení zavádějících informací pro spotřebitelskou veřejnost.
- Větší podporu nevládních, neziskových organizací, které se svou činností zabývají udržitelnou spotřebou a výrobou.
- Další podporu v šíření zprávy UNEP Příležitosti udržitelné spotřeby a jejích doporučení.

V Praze 30. 5. 2003

(podepsaní účastníci konference: celý seznam i další informace najdete na www.ekoporadna.cz)

Hospodaření s odpady v Rakousku

V době od února do července 2003 probíhal na MŽP PHARE Projekt s názvem TWINNING PROJECT „Centre for Waste Management“ CZ/00//IB/EN-02. V rámci řešení projektu, konkrétně části týkající se fyzikálně-chemické úpravy odpadů, byla naplánována studijní cesta do Rakouska, v jejímž průběhu byla navštívena různá zařízení na zpracování odpadů.

Zařízení pro zpracování kalů z městské čistírny odpadních vod, spalovna nebezpečných odpadů, zpracování olejových, pastových a kašovitých kalů a zařízení pro recyklaci suchých článků s obsahem rtuti.

Fernwärme Wien Ges. m. b. H., Wien

- hlavním vlastníkem společnosti je město Vídeň, založena roku 1980
- cena spalování se pohybuje kolem 300 €/t nebezpečného odpadu
- pracuje zde 250 zaměstnanců, z toho 100 se střídá ve 12-ti hodinových směnách

Zařízení na zpracování kalů z komunálních čistíren odpadních vod má kapacitu 6000 m³/den (2 mil. m³/rok). Kaly s obsahem sušiny 5 % jsou přehřívány na 55 – 80 °C a odvodněny centrifugací na obsah sušiny 35 – 38 % (kaly z Vídně mají poměrně vysoký obsah organického podílu). V zařízení je celkem 22 centrifug od společnosti KHD, pracujících při otáčkách 2000 ot/min. Před vlastním odstředěním se dávkuje polyflokulanty. Odvodněné kaly (pastózní charakter) se spalují ve fluidní peci při 850 °C, celkem zde jsou 3 fluidní pece. Odpadní plyny se čistí společně s plyny ze spaloven nebezpečných odpadů.

Pro **spalování nebezpečných odpadů** má společnost dvě rotační pece, každou s kapacitou 45 000 tun/rok. Odpady jsou při přejímce váženy, vizuálně kontrolovány a je vystaven list o převzetí odpadů. Odpady se spalují při 1200 °C. Čištění odpadních plynů probíhá ve třech stupních s 98% účinností v elektrofiltru, dvoustupňové pračce plynů [Ca(OH)₂, NaOH] a na aktivním uhlí. Při neutralizaci dochází ke vzniku filtračních koláčů. Tyto filtrační koláče (3 tuny denně) se dále nezpracovávají – odváží se do Německa do solných dolů. Spaliny jsou chlazený z 1200 °C na 70 °C. Emise se měří kontinuálně, pouze měření emisí dioxinů a furanů probíhá jednou ročně (limity jako v ČR). Použité aktivní uhlí na zachycování odplynů je spalováno opět ve spalovně nebezpečných odpadů. Spotřeba aktivního uhlí je cca 750 tun/rok. Zbytky ze spalování jsou deponovány na skládce ve Vídni. Vstupy i výstupy spalovny jsou laboratorně průběžně kontrolovány. Ve spalovně jsou mj. spalovány materiály obsahující oleje, znečištěné půdy, staré barvy, znečištěné obaly, léky, odpady z kafilérií, např. masokostní moučka (až 400 t/týdně). Spalovna má kontinuální provoz po dobu 18ti měsíců a poté následuje třítydenní technická odstávka. Cena spalování se pohybuje kolem 300 €/t nebezpečného odpadu.

Zpracování olejových, pastových a kašovitých kalů se provádí oddělením olejů od vody v sedimentačních nebo flotačních nádržích; olejová fáze (5 %) jde do spalovny, vodná fáze na biologické čištění na ČOV.

Zpracování článků s obsahem rtuti. Baterie se zahřejí na 580 °C, odpařená rtuť se vzduchem jsou vypírány vodou a zároveň kondenzují. Oddělení vody a rtuti se děje na filtru. Baterie (i s obsahem Cd) jsou po odpaření rtuti ochlazený, rozřezány a dále separovány na jemnou a hrubou frakci. Z obou frakcí jsou separovány magnetické součásti, ty pak zpracovány v jiné společnosti v Rakousku. Zbytek (neželezná frakce) je rozdělen a odvážen do Německa, kde se z něj získává zinek. Rtuť je také exportována do Německa.

Další činnosti. V areálu společnosti je i mezisklad odpadu, který je využíván při nadměrném a jednorázovém zatížení kapacity spalovny.

Do společnosti se ze širokého okolí a sběrných míst sváží ledničky, které se zde drtí a veškeré frakce a materiály po rozšředování se třídí a jsou dále transportovány k využití.

Zařízení na dekontaminaci půdy a zemin

ABW Abbruch-, Boden- und Wasserreinigungs Ges. m.b.H., Wien

- založena v roce 1993, náklady na vybudování zařízení byly 150 milionů šilinků
- cena dekontaminace je cca 150 – 300 €/tunu, orientační cena za skládkování ostatních (bez nebezpečných vlastností) odpadů je 20 -30 €/tunu
- v Rakousku není žádná skládka nebezpečných odpadů, vše se buď spaluje nebo exportuje do Německa

Společnost ABW vlastní několik stavebních firem. V navštíveném zařízení čistí kontaminovanou půdu praním vodou s tenzidy (bez použití mikroorganismů) a provozuje solidifikaci kontaminované půdy. Pracují zde 2 zaměstnanci a 4 odborníci (v závislosti na kontaminaci a množství zemin i 8 odborníků). Kapacita zařízení je 25 m³ půdy za hodinu.

Půda kontaminovaná např. PAU, BTX, PCB, těžkými kovy atd. je přivážena do haly o ploše 2000 m², odkud je předávána do sousedící provozovny. Z haly i provozovny je odsáván vzduch (30 000 m³ vzduchu/hod). Půda je propírána vodou s doplňujícími látkami (tenzidy – od firmy Henkel, NaOH, FeSO₄, CaO, FeCl₃, FeCO₃, HCl, TMT 15). Půda se dále třídí na frakce: < 1 mm (filtrační koláč); 1 – 4 mm; 4 – 12 mm a 12 – 70 mm. Současně se vytřídí i tzv. lehká frakce (dřevo, plasty apod.).

Dekontaminovaná zemina a půdy se čistí jen tolik, aby bylo možné je deponovat na skládce. Používány jsou i na rekultivace skládek. Voda i vzduch se čistí od kontaminantů; kaly z čištění se následně spalují.

Solidifikace půdy se provádí smícháním s cementem a vytvořením velkých bloků. Provádějí se kontrolní vrty, které se analyzují.

Společnost ABW spolupracuje s velkými stavebními společnostmi jako např. ABB a POER. V sou-

časné době provádí dekontaminaci zemin z nedaleké Vídně (cca 80 000 tun) a mají smlouvy a práci na 10 let. Podle zástupce společnosti ABW, p. Honzika, se jedná o jediné zařízení na dekontaminaci půdy a zemin schválené v Rakousku Ministerstvem hospodářství.

Zařízení na recyklaci zářivek

Tyrolux Recycling Ges. m.b.H., Enns

- firma založena v roce 1992, cena separace včetně transportu skla a zbytku materiálů ze zářivek a žárovek do Německa činí 100 €/tunu a za uložení použitého aktivního uhlí do solných dolů v Německu je 150 €/tunu včetně transportu
- v Rakousku jsou dvě takové společnosti na zpracování zářivek (Enns a Vídeň)
- v roce 2002 obrát 519 000 €

Společnost má 4 zaměstnance, pracuje na jednu směnu a nemá žádné meziklady. Na trhu v Rakousku je cca 10 milionů zářivek, z toho 60 % se vybere zpět. Zde se zpracovávají pouze rovné vakuové zářivky s obsahem rtuti, za jednu zářivku společnost v 1992 dostávala 7 AUS, ale cena z důvodu konkurence v sousedním Německu klesla v roce 2002 na 2 AUS. Zářivky odebírají od cca 50ti hlavních firem, které je shromáždily např. i z obchodů. Těmto firmám Tyrolux poskytuje na zářivky zdarma speciální palety. Většinou si pro vyřazené zářivky sami jezdí, záleží však na vzájemné dohodě.

Ze zářivky se odřezou koncové uzávěry, rtuť zde naakumulovaná je nosným plynem odsávána do čistícího zařízení. Rtuť není převáděna do plynné formy, tedy není zahřívána na vyšší než laboratorní teplotu, proto nehrozí nebezpečí jejího těkání. Nasátý vzduch s prachem a rtuť je veden do šestistupňového filtru. Filtr tvoří komory naplněné aktivním uhlím, spotřeba aktivního uhlí je cca 2400 l/rok. Upotřebené filtry se transportují do Německa do solných dolů. Z odřezaných koncovek zářivek se v externí firmě separují kovy. Sklo se exportuje do Německa do sklárny v Augsburgu.

Společnost provádí pravidelné měření ovzduší, každý týden se čistí podlahy a zaměstnanci chodí každých 6 měsíců na preventivní zdravotní prohlídku.

Zařízení na fyzikálně-chemické zpracování odpadů

ENBE Entsorgungs – Betriebe Ges.m.b.H., Wels

- cena za předčištění odpadů s následným spálením je vyčíslena na 500 €/tunu
- jediné zařízení svého druhu v Rakousku

V zařízení je možné zpracovat biologicko-chemicko-fyzikálními metodami odpady kapalně (zaolejované odpadní vody, syrovátka...), pastózní i tuhé (86 000 tun odpadních vod, z toho 5 – 15 % tvoří separované pevné odpady vzniklé neutralizací). Jedná se o multifunkční zařízení, připravené na různé druhy odpadů. Zařízení jsou většinou provozována diskontinuálně s tím, že proces úpravy se určuje na základě výsledků rozboru přijatého odpadu. Procesy jsou dále automatizované, pracují zde pouze 4 zaměstnanci. ENBE má vlastní provozní laboratoře. V téže budově ovšem sídlí i externí autorizovaná laboratoř pro kontrolní ověřování výsledků analýz a stanovení obsahu těžkých kovů na vstupu i výstupu zařízení.

V současné době je kapacita firmy využita ze 40 %. Příjem odpadů probíhá od 7 do 20 hodin a najednou jsou schopni převzít 60 t odpadů. Odpad je přijímán do 5 tanků v závislosti na frakci (zaolejované vody, tuky, komunální kaly, hustota). Primárně dochází k sedimentaci, dekantaci, odtahu kalu a „čisté“ vody. Následně jsou dávkovány chemikálie v závislosti na charakteru odpadu – neutralizace, srážení, redox reakce, atd.

Emise jsou pravidelně měřeny, stejně jako vstupní odpady a výstupní suroviny/odpady. Vzniklé druhotné suroviny jsou v závislosti na koncentraci TOC (celkového obsahu uhlíku) a výhřevnosti spalovány ve spalovně nebezpečných odpadů. Výhřevnost stanovená pro paliva je v Německu 11 000 kJ/kg a v Rakousku 6000 kJ/kg.

Separované tuhé odpady z kapalných a pastových odpadů jsou exportovány na skládku v německém Hessenu.

**Ing. Martina Micková,
VÚV T.G.M. – Centrum
pro hospodaření s odpady**

Komisařka Wallströmová a ministr Ambrozek se shodují v podpoře udržitelné dopravy

„Evropský týden mobility je nejrozsáhlejší iniciativou za rozšíření udržitelné dopravy v našich městech a obcích,“ napsala ve svém dopise ministru Liboru Ambrozkovi evropská komisařka životního prostředí Margot Wallströmová. Wallströmová zároveň připomněla, že se letos tato celoevropská akce, která vyvrcholí v pondělí 22. září Evropským dnem bez aut, koná pod heslem „dostupnosti“, a vyzvala v něm ministra Ambrozka, aby podpořil její konání v České republice.

MŽP i ministr Ambrozek osobně se do organizace Evropského týdne mobility (ETM) a Evropského dne bez aut (EDBA) aktivně zapojují již druhým rokem a podporují také konkrétní aktivity českých měst, která se k ETM a EDBA oficiálně připojí.

V současné době je těchto měst již osm – Bohumín, České Budějovice, Hlučín, Hodonín, Karviná, Kroměříž, Letovice a Vsetín.

„Považuji spoluúčast Ministerstva životního prostředí na této akci za samozřejmou. O to více vítám aktivitu zmíněných měst,“ komentoval tuto skutečnost Libor Ambrozek. „Individuální automobilová doprava je jedním z nejzávažnějších problémů, kterým v Evropě čelíme. Proto je významné upozorňovat na alternativní, ekologicky šetrnější způsoby dopravy,“ dodal ministr.

**Mgr. Eva Veverková,
tiskové oddělení MŽP**

Pozemkové spolky navracejí přírodu zpět do Evropy

Každý rok přicházíme o kus přírody. Šedé nevzhledné panelové krabice, betonová „umělecká“ díla, vyasfaltované plochy – takový obrázek nabízí dnešní města. Ráno namísto zpěvu ptactva posloucháte jen trubení aut a cinkot tramvají... Českému svazu ochránců přírody není lhostejný osud naší přírody a vyzývá i ostatní, aby se do její záchrany zapojili. Například prostřednictvím projektu Místo pro přírodu, období akcí běžných v zemích Evropské unie.

Za posledních 50 let zmizelo z naší přírody 1300 km² luk, 2400 km² mezí, 4000 km stromořadí a alejí. Délka vodních toků se na našem území za posledních 150 let zkrátila o neuvěřitelných 4600 km! Vinu na tom mají meliorace, odvodňování, napřimování a zabetonování vodních toků.

Cesta vody se zkrátila, a tedy i zrychlila. Dolní toky našich řek, zúžené do svých betonových navigací, si samozřejmě s takovým množstvím vody nevadí. Povodně nabývají na síle...

V rámci kampaně Místo pro přírodu chce Český svaz ochránců přírody vrátit přírodu na místa, ze kterých zmizela, a ochránit kulturní a přírodní bohatství.

Slova dojmají, příklady táhnou

Na tři stovky vzácných netopýrů velkých chtěli v Týnci nad Sázavou před časem „vystěhovat“ z románské rotundy, která je zdejší turistickou atrakcí. Důvodem byly jejich výkaly a zápach, který „provoněl“ rotundu i s věží. A právě věž sloužila turistům jako rozhledna. Hrozící ztráta vzácných živočichů se samozřejmě nezamlouvala Českému svazu ochránců přírody (ČSOP). Zdánlivě neřešitelný konflikt měl ale nakonec šťastný konec. Místní organizace ČSOP se o velkou letní kolonii netopýrů postarala. Začala o netopýry v rotundě pečovat. Životní podmínky těchto savců skloubila s turistickým využitím věže a spokojené jsou obě strany. Přitažlivost staré rotundy se ještě zvýšila. Netopýři se nakonec stali turistickou atrakcí.

Jiný příklad: údolí řeky Sázavy je dnes většinou zcela zastavěné. Paradoxně je jednou z jeho přírodně nejlépe zachovaných částí lokalita Havránka přímo ve městě Sázava nedaleko známého kláštera. Majitel chtěl tuto přírodní enklávu zlikvidovat zástavbou. V příslušném správním řízení se dostal do sporu s místní organizací ČSOP. Spor vyústil nečekaně – majitel pozemku, když zjistil, jak cennou lokalitu má ve vlastnictví, slevil ze svých záměrů a dohodl se s ochránci na jiném jejím využití. Na svůj pozemek uvalil věčné břemeno ve prospěch ochrany přírody. Na části pozemku nyní s finančním přispěním státu probíhá obnova tůní a ochrana zachovalého lužního lesa. Část pozemku bude sloužit k rekreaci.

Příklad aktuální: 110 let starý jedlobukový les v Bílých Karpatech. Zcela legálně by podle lesního hospodářského plánu měl být v příštím roce vykácen. Vzácní živočichové a rostliny, kteří v lese žijí, by si museli hledat jiný domov. Sem by se snad mohli vrátit za dalších sto let. Pozemkový spolek Kosenka pro přírodu, krajinu a památky Valašskoklobucka přišel za majitelkou lesa s nabídkou: „Dejte nám rok na sehnání peněz a my od vás ten les koupíme. A zajistíme, že

nebude vykácen!“ Majitelka, přestože by za dřevo z toho lesa získala 1 200 000 korun, odpověděla: „*Peníze potřebuji! Ale vás ochráně já znám, vážím si vaší práce, vážím si i svého lesa a předků, kteří ho sázeli. Dávám vám rok a když seženete polovinu peněz, dám vám za ni tento les!“*

Nepřekonaný ministr

Podstatou projektu **Místo pro přírodu**, který podporuje Evropská unie prostřednictvím programu Phare, britská ambasáda v Praze i Ministerstvo životního prostředí, je podpora vzniku **pozemkových** spolků. Neziskových nevládních organizací, které chrání přírodní (ale i kulturní) hodnoty prostřednictvím dohod s vlastníky či přímo jejich vlastnictvím.

Ve stejnojmenné kampani se Český svaz ochránců přírody obrací na veřejnost a žádá ji o pomoc při shánění prostředků na výkupy cenných a potenciálně ohrožených přírodních lokalit. Stane-li se ČSOP vlastníkem takových pozemků, zabrání jejich devastaci. Na pozemky již dříve lidmi zdevastované pak přírodu navrátí. Prvním dárcem byl ministr **Libor Ambrozek**. Ten na záchranu přírody přispěl pětadvaceti tisíci korunami. Výši jeho daru ještě nikdo nepřekonal.

Osud naší přírody není lhostejný ani dalším osobnostem. Proto se s radostí ujal patronátu nad projektem Místo pro přírodu. Patronka a herečka **Zuzana Norisová** se nad nabídkou dlouho nerozmýšlela: „*Tímto způsobem mohu aspoň trochu přispět k tomu, aby nevymizela zvířata z našeho života a nezlikvidovali jsme celou přírodu.*“ Druhým patronem je předseda čestné rady ČSOP profesor **Bedřich Moldan**: „*Můžu jen zdůraznit, že jde o princip kompatibilní s principem tržní ekonomiky. Ukazuje se, že vlastnické vztahy jsou plusem pro přírodu, jestliže se správně uchopí a Místo pro přírodu je správné uchopení.*“

Vzorem je EU

Místo pro přírodu je obdobou kampaní, které jsou velmi úspěšné v Evropské unii. Například britský National Trust během čtyřiceti let trvání kampaně Neptune vykoupil více jak jednu čtvrtinu anglického pobřeží a zachránil ho tak před zničením. Bližší informace o kampani Místo pro přírodu lze nalézt na internetu: www.mistoproprirodu.cz.

Pokud ani vám není zcela lhostejný osud našich přírodních krás a rádi se touláte přírodou, můžete Místo pro přírodu podpořit svým finančním darem. A to tak, že příspěvek pošlete na účet 9999922/0800 nebo vytočíte telefonní číslo 900 500 102. To pak za provolanou minutu zaplatíte padesát korun.

**Petr Stýblo,
Kancelář ÚVR ČSOP**

První rok činnosti České energetické asociace

V letošním roce zahájila naplno svou činnost Česká energetická asociace, jejímž cílem je zlepšit komunikaci a informovanost jednotlivých subjektů v energetice ČR. Někomu se může zdát jeden cíl málo, ale není tomu tak.

Mezi hlavní aktivity asociace patří pořádání seminářů a konferencí. Vzhledem k tomu, že roce 2002 se uskutečnily dva semináře a do května 2003 už dvě konference a dva semináře, je zde vidět jasný nárůst. Hlavními tématy jsou obnovitelné zdroje energie, příprava novely energetického zákona 458/2000 Sb. a komentáře k zákonu 406/2000 Sb. Na všechny akce jsme zaznamenali velice pozitivní ohlas a to nás motivovalo k přípravě nové série konferencí a seminářů, které se uskuteční v druhé polovině roku 2003. Hlavní přínos pořádaných akcí vidí posluchači v aktuálních informacích podaných přednášejícími, kteří se aktivně podílejí na tvorbě novel a vyhlášek. Tito odborníci dovedou odpovědět i na komplikované dotazy z praxe a mohou se vyjádřit k tomu, co teprve bude oficiálně napsáno. Nezanedbatelným přínosem seminářů je setkání lidí z oblastí výroby, distribuce, obchodu, státu a konečných spotřebitelů.

Další služby asociace:

- Internetové stránky www.ceskaenergetika.com
- Internetové diskusní fórum

www.ceskaenergetika.com/forum

- Internetový obchod www.vltava2000.cz/energetika
- Elektronické zpravodajství ze světa energetiky ENERGY NOVINY
- Publikční edice „ENERGETICKÁ KNIHOVNA“
- Spoluúčast na tvorbě publikace „ROZVOJ VÝROBY ELEKTŘINY NA BÁZI OBNOVITELNÝCH ZDROJŮ ENERGIE V ČR“, určené politikům a novinářům
- Systém celoživotního vzdělávání v energetice a několik dalších projektů, které jsou v přípravě.

Česká energetická asociace je sdružení fyzických a právnických osob působících v energetice České republiky. Vzniklo za účelem zlepšení komunikace a spolupráce mezi energetickými společnostmi, oprávněnými zákazníky, výrobci a dodavateli pro energetiku, státem a veřejností.

Kontakt: Ing. Markéta Strnadová

ČESKÁ ENERGETICKÁ ASOCIACE

tel: 469 633 618, 777 555 860, fax: 469 633 617

email: public@ceskaenergetika.com, www.ceskaenergetika.com

Pražská energetika podpořila rekonstrukci osvětlení mateřské školky

Pražská energetika se rozhodla finančně podpořit komplexní rekonstrukci osvětlení v mateřské školce v Poznaňské ulici v Praze – Bohnicích. Jedná se o projekt, který uživateli objektu, městské části Praha 8, přinese jak úsporu elektrické energie, tak především zkvalitnění prostředí pro hraní a pobyt dětí.

Stav osvětlení v předškolních a školských zařízeních mnohokrát nevyhovuje stávajícím světelným normám a v krajním případě tak může ohrozit i bezpečnost dětí. Na druhé straně ovšem jakákoliv renovace vyžaduje jistou investici, která nemusí být vždy lehce dostupná. Pražská energetika se proto rozhodla financovat výměnu osvětlení mateřské školky, které je ve velmi nevyhovujícím stavu. „*Hladina osvětlení zde dosahuje přibližně tři až pětkrát nižších hodnot, než doporučuje norma pro tento typ objektů. Rozhodli jsme se proto nejenom rekonstruovat tento objekt, ale výsledky rekonstrukce nabízet i pro další případné zájemce a jako dodavatel elektrické energie zprostředkovávat možnosti instalace kvalitních světelných zdrojů, přinášejících zároveň i úsporu energie,*“ vysvětluje Josef Raffay z marketingového oddělení Pražské energetiky.

Mateřská školka v Poznaňské ulici patří mezi objekty, které využívají pro osvětlení především klasické žárovky. Ty jsou ale mimořádně energeticky náročné. V případě navýšení hladiny osvětlení na doporučenou úroveň s klasickými žárovkami by se navíc spotřeba energie zvýšila více než pětinašobně. Projekt rekonstrukce osvětlení proto počítá s využitím moderních technologií v podobě lineárních zářivek,

elektronických předradníků a především technologie stmívání. Ta umožňuje tlumení světelného toku v závislosti od intenzity vnějšího osvětlení.

Samotná rekonstrukce proběhla v průběhu letošních letních prázdnin. Již od nového školního roku si tak děti budou moci hrát při plném světle, které ovšem pro provozovatele objektu nebude představovat žádné navýšení plateb za energii.

Projekt modernizace osvětlení byl umožněn díky sponzorskému příspěvku Pražské energetiky. Na celé akci se v rámci mezinárodního projektu Iniciativa pro energeticky úsporné osvětlení podílí i SEVEN, Středisko pro efektivní využívání energie, o.p.s. Návrh projektu i jeho realizaci uskutečnila firma Beghelli s využitím světelných zdrojů značky Osram.

Petr Holubec

vedoucí vnějších vztahů Pražská energetika, a. s.

tel.: 267 051 102

fax: 267 051 105, mobil: 602 265 790

Juraj Krivošík

SEVEN, o. p. s.

tel.: 224 252 115, e-mail: juraj.krivosik@svn.cz

Důležité webové adresy IV.

Organizace z resortu Ministerstva zemědělství

Česká plemenářská inspekce (orgán státní správy zabývající se šlechtěním, plemenitbou a evidencí hospodářských zvířat) www.cpinsp.cz

Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond (fond pro podporu úvěrů a garancí poskytovaných bankami podnikům v zemědělství a pro dotace úroků z těchto úvěrů) www.pgrlf.cz

Pozemkový fond ČR www.pfcr.cz

PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců www.pro-bio.cz

SAPARD (speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova) www.sapard.cz

Státní rostlinolékařská správa (státní orgán stanovující podmínky pro ochranu území před zavlečením a rozšiřováním karanténních škodlivých organismů a podmínky pro zacházení s přípravky na ochranu rostlin) www.srs.cz

Státní veterinární správa (vykonává dozor nad zdravím a ochranou zvířat proti týrání, nad zdravotní nezávadností potravin živočišného původu, nad ochranou území před možným zavlečením nebezpečných nákaz nebo jejich nositelů) www.svscr.cz

Státní zemědělská a potravinářská inspekce www.czpi.cz, nebo www.szpi.cz

Státní zemědělský intervenční fond (SZIF) (prostřednictvím intervenčních zásahů napomáhá stabilizovat trh zemědělských výrobků a potravin a administruje podpory zemědělství) www.szif.cz

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (provádí správní řízení a vykonává odborné a zkušební úkony, kontrolní a dozorové činnosti v oblasti odrudového zkušebnictví, krmiv, agrochemie, půdy a výživy rostlin, osiv a sadby, apod.) www.zeus.cz

Zemědělská vodohospodářská správa www.zvhs.cz

Další organizace

Businessinfo (integrováný systém informací pro podnikání a export) www.businessinfo.cz

Centrum pro sociální a ekonomické strategie (zkoumání možných budoucností ČR) <http://ceses.cuni.cz>

Český statistický úřad www.czso.cz
CzechTrade www.czechtrade.cz

(česká agentura na podporu obchodu)

Fond národního majetku www.fnm.cz
Generální ředitelství cel www.cs.mfcr.cz

Organizace zabývající se životním prostředím

Agentura integrované prevence www.ceu.cz/IPPC

Agentura pro ekologicky šetrné výrobky www.ceu.cz/esv
Brána k informacím o životním prostředí <http://portal.env.cz>

(indikátory, novinky, mapy)

České centrum čistší produkce www.cpc.cz

České ekologické manažerské centrum www.cemc.cz

IPPC (informační server MPO o IPPC) www.ippc.cz

Národní síť zdravých měst www.nszm.cz, www.brana.cz

STEP – síť ekologických poraden www.ekoporadna.cz

Systém evidence ekologických zátěží <http://sez.vuv.cz>

UNEP Národní komitét ČR www.unep.cz

Zpravodaj MŽP vydává Ministerstvo životního prostředí, Vršovická 65, 100 10 Praha 10 – Vršovice, tel.: 267 122 549
• Odpovědná redaktorka RNDr. Jana Plamínková, tel.: 251 817 302, e – mail: jplaminkova@volny.cz •
Administrace a objednávky SEVT a. s., Pekařova 4, 181 06 Praha 8 – Bohnice, tel.: 233 551 711, fax: 233 553 422,
e – mail: sevt@sevt.cz • Roční předplatné Věstník & Zpravodaj MŽP s přílohou EIA 750 Kč • Sazba: Informica,
vytiskla Tiskárna PeMa, Praha • Vychází 12x ročně • Číslo 9/2003 předáno do tisku 1. 8. 2003.